

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.4.16.2024

S.M. Irmina Butowska SAC
Dyrektor Domu Dziecka
„Nasz Dom Dzieciątka Jezus”
ul. Piaskowa 11
37 – 420 Rudnik nad Sanem

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/24/004 – Realizacja zadań opiekuńczo – wychowawczych w domach dziecka w latach 2022 – 2024
oraz sprawdzenie wykonania wniosków pokontrolnych sformułowanych w ramach kontroli P/21/089
Realizacja zadań opiekuńczo – wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus”, Rudnik nad Sanem 37 - 420, ul. Piaskowa 11, zwany dalej „Placówką” lub „Dom Dziecka”
Kierownik jednostki kontrolowanej	s. Irmína Butowska, Dyrektor Domu Dziecka, od 1 listopada 2016 r. (akta kontroli tom I str. 2 - 3)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja procesu udzielania pomocy w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. 2. Realizowanie działań opiekuńczo - wychowawczych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022 – 2024 (badaniami kontrolnymi mogą być objęte również dowody sporządzone przed tym okresem, a dotyczące zagadnień objętych kontrolą).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę Kontroler	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie Alina Walenia, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/158/2024 z 21 listopada 2024 r. (akta kontroli tom I str. 1)

¹Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania opiekuńczo – wychowawcze realizowane przez Placówkę.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Dom Dziecka będący placówką opiekuńczo-wychowawczą spełniał wymogi dotyczące miejsca prowadzenia określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej³ (dalej *ustawa o pieczy zastępczej*). Placówka spełniała warunki lokalowe określone w rozporządzeniu *Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej*⁴ (dalej *rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej*). Dzieciom zapewniono zgodnie ze standardami dobre warunki do życia, nauki i zabawy. Pracownicy Domu Dziecka posiadali wymagane kwalifikacje, gwarantujące należyte wypełnianie obowiązków opiekuńczo - wychowawczych. Pracownicy Placówki korzystali ze szkoleń, kursów podnoszących ich kompetencje oraz z poradnictwa mającego na celu wzmocnienie ich, a także przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Kontrola wykazała, że w Placówce stosowano *Standardy Ochrony Praw Dziecka sformułowane przez Rzecznika Praw Dziecka (RPDz)*, a respektujące podstawowe prawa dzieci do wychowywania w rodzinie i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej, stabilnego środowiska wychowawczego oraz zaspokojenia potrzeb rozwojowych, nauki i wypoczynku, a także pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia. Działania opiekuńczo – wychowawcze podejmowane w Domu Dziecka nie ograniczały się jedynie do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Dzieci brały udział w zajęciach terapeutycznych, w tym terapii pedagogicznej, logopedycznej i zajęciowej, rewalidacyjnej, zajęciach korekcyjnych, treningu umiejętności społecznych. Zakres zrealizowanych zadań opiekuńczo – wychowawczych był adekwatny do zdiagnozowanych potrzeb dzieci i odpowiadał problemom oraz działaniom wskazanym m.in. w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy. Diagnozy psychofizyczne zawierały wszystkie wymagane elementy wynikające z *przepisów rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*. W Placówce rzetelnie prowadzono dla każdego podopiecznego karty pobytu dziecka; karty udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga lub osobę prowadzącą terapię; arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych. Ustalono, że liczba dzieci uczestniczących w zajęciach opiekuńczych i wychowawczych, prowadzonych przez pedagoga, psychologa albo osobę prowadzącą terapię, podczas kierowania procesem wychowawczym nie przekraczała limitów wynikających z przepisów *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*, a także odpowiadała potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć.

Prawidłowo przeprowadzano okresowe oceny sytuacji dziecka z zachowaniem terminów określonych w *ustawie o pieczy zastępczej*. Powołany w Placówce zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka spełniał ustawowe wymogi. Zespół dokonywał rzetelnych ocen każdego dziecka, tj. w miarę potrzeb nie rzadziej jednak niż co pół roku, a w przypadku dzieci w wieku poniżej trzech lat nie rzadziej niż co trzy miesiące.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177, ze zm.)

⁴ Art. 18 rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. 2023 poz. 2528)

Dom Dziecka współpracował z właściwymi organami Powiatu Niżańskiego, a także z Ośrodkiem Adopcyjnym działającym przy Regionalnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rzeszowie w celu przeniesienia podopiecznych do zdeinstytucjonalizowanej formy opieki. Dzieci nie zostały jednak zakwalifikowane do adopcji ze względu na więź pomiędzy rodzeństwem, a także brak zgody małoletnich którzy ukończyli 13 rok życia. W okresie objętym kontrolą 10 wychowanków (z 27 objętych opieką) opuściło Placówkę, z tego jeden został przeniesiony do domu pomocy społecznej, trzech powróciło do domu rodzinnego, a sześciu usamodzielniało się w związku z osiągnięciem pełnoletności. Nie było przypadków umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych.

W Placówce prowadzone były adekwatne do potrzeb działania reintegracyjne mające na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej, umożliwienie kontaktu z rodzicami i innymi bliskimi. Działania reintegracyjne prowadzone były wobec wszystkich dzieci objętych opieką Placówki, z wyjątkiem sytuacji pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej, tj. w 2022 roku rodzice 11 wychowanków byli pozbawieni władzy rodzicielskiej (z 21 przebywających w ciągu roku), w 2023 r. - 10 wychowanków (z 20 przebywających), a w 2024 r. - 11 wychowanków (z 19 przebywających). Działania reintegracyjne w trzech przypadkach przyniosły oczekiwany efekt, tj. w jednym przypadku wychowanka powróciła do domu rodzinnego po sześciu latach pobytu w Placówce i dwie wychowanki po trzech latach.

W Placówce prawidłowo prowadzone były działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków w związku z osiągnięciem pełnoletności. Działania w tym zakresie miały na celu przygotowanie wychowanków do prawidłowego uczestnictwa w życiu społecznym, samodzielności zawodowej oraz do życia zgodnego z powszechnie obowiązującymi normami prawnymi i społecznymi

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Organizacja procesu udzielania pomocy w placówkach opiekuńczo - wychowawczych

Opis stanu
faktycznego

1. Dom Dziecka działa na podstawie zezwolenia Wojewody Podkarpackiego z dnia 13 listopada 2020 r.⁶ udzielonego Zgromadzeniu Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego (Siostry Pallotynki) Prowincja Polska (dalej „Zgromadzenie Sióstr”) na prowadzenie z dniem 1 stycznia 2021 r. całodobowej placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego⁷ z regulaminową liczbą 14 miejsc. Prowadzenie Placówki jako zadania publicznego zlecane było corocznie przez Powiat Niżański Zgromadzeniu Sióstr⁸. Celem Placówki zgodnie z jej typem było świadczenie pomocy dzieciom w niej umieszczonym z uwzględnieniem standardów wychowania i opieki oraz warunków lokalowych i kadrowych.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Decyzja Wojewody Podkarpackiego zn. S-I.9423.3.15.2020.DSS z dnia 13 listopada 2019 r. wraz z postanowieniem zn. S-I.9423.3.15.2020.DSS z dnia 18 grudnia 2020 r. na podstawie którego sprostowano pomyłki pisarskie w decyzji, tj. poprawiono datę pisma skierowanego do wnioskodawcy z 13 listopada 2019 r. na 13 listopada 2020 r. Pozostała treść decyzji nie uległa zmianie. Pozwolenie wydane zostało na czas nieokreślony.

⁷ Domu Dziecka „Nasz Dom Dzieciatka Jezus”, ul. Piaskowa 11, 37 – 420 Rudnik nad Sanem .

⁸ Dom Dziecka prowadzony jest na podstawie zawartych rocznych umów o wsparcie realizacji zadania publicznego pomiędzy Powiatem Niżańskim a Zgromadzeniem Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego (Siostry Pallotynki) Prowincja Polska.

Ustalono, że cele i zakres działania Domu Dziecka były zgodne z przepisami ustawy o *pieczy zastępczej*⁹ i zostały określone w następujących wewnętrznych uregulowaniach:

- Statucie Domu Dziecka przyjętym uchwałą nr 1/2020 z dnia 7 lipca 2020 r. Zarządu Zgromadzenia Sióstr,
- Regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka przyjętym uchwałą nr 1/2020 z dnia 7 lipca 2020 r. Zarządu Zgromadzenia Sióstr,
- Procedurach postępowania w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Rudniku nad Sanem wprowadzonych zarządzeniem nr 5/2021 z dnia 1 lipca 2021 r. Dyrektora Domu Dziecka,
- Regulaminie Wychowawczym Domu Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” przyjętym zarządzeniem nr 3/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r. Dyrektora Domu Dziecka.

Zakres zadań dla pracowników opiekuńczo – wychowawczych Placówki (dyrektor-wychowawca, wychowawca, pedagog-wychowawca, wychowawca terapeuta zajęciowy, opiekunka dziecięca, psycholog, logopeda¹⁰) określony został także w Regulaminie Pracy i Wynagradzania pracowników zatrudnionych w Placówce przyjętym zarządzeniem nr 4/22 z dnia 16 maja 2022 r. Dyrektora Domu Dziecka.

W dokumentach organizacyjnych Placówki określono, że organem prowadzącym Dom Dziecka jest Zgromadzenie Sióstr¹¹. Dom Dziecka jest Placówką opiekuńczo – wychowawczą o charakterze katolickim¹² przeznaczoną dla dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 18 roku życia¹³, całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodzicielskiej, wymagających szczególnej opieki lub mających trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Placówka nie jest przystosowana do przyjmowania dzieci z niepełnosprawnością ruchową.

Zgodnie z ww. dokumentami organizacyjnymi zadaniem Placówki było realizowanie zadań opiekuńczo – wychowawczych adekwatnych do zdiagnozowanych potrzeb, umożliwianie kontaktu z rodzicami i innymi bliskimi (chyba, że sąd postanowił inaczej), podejmowanie działań w celu powrotu do rodziny, zapewnianie dostępu do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych, obejmowanie działaniami terapeutycznymi oraz zapewnianie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

(akta kontroli tom I str. 4 – 9, 10 - 54)

Dom Dziecka zapewniał przyjmowanie dzieci przez całą dobę. Zasady przyjmowania dzieci do Placówki przedstawione zostały w Regulaminie organizacyjnym¹⁴ oraz w Procedurze przyjęcia nowego wychowanka, tj.:

⁹ art. 93 ust. 1, 2 i 4; art. 95 ust. 5; art. 101 ust. 1, 2 i 3; art. 105 ust. 1 i 2; art. 106 ust. 1 ustawy z dnia o *pieczy zastępczej*

¹⁰ Wykaz stanowisk zgodny z Regulaminem organizacyjnym Domu Dziecka stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały nr 1/2020 z dnia 7 lipca 2020 r. Zarządu Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego (Sióstr Pallotynek) Prowincji Polskiej.

¹¹ Zgromadzenie Sióstr nadzoruje działalność Domu Dziecka, opracowuje dokumenty organizacyjne dotyczące Domu Dziecka, podpisuje umowy dotyczące darowizny na rzecz Domu Dziecka.

¹² W Placówce nie ma określonych dodatkowych obowiązków dla pracowników, jak też wychowanków wynikających z charakteru katolickiego Domu Dziecka.

¹³ Zgodnie z postanowieniami Statutu Domu Dziecka młodsze dzieci mogą być umieszczone w Placówce w wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan ich zdrowia lub dotyczy to rodzeństwa.

¹⁴ §7 pkt.6 Regulaminu Organizacyjnego z dnia 7 lipca 2020 r.

- w nagłych przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki Placówka ma obowiązek przyjęcia dziecka bez skierowania i zapewnienie mu opieki do czasu wyjaśnienia sytuacji,
- wychowanka do placówki przyjmuje wychowawca dyżurujący, pedagog lub dyrektor,
- o fakcie przyjęcia dziecka w razie nieobecności dyrektora, należy go o tym powiadomić,
- obowiązkiem osoby przyjmującej dziecko jest; zapewnienie dziecku wsparcia emocjonalnego i szczególna troska, wypełnienie karty pobytu dziecka w dniu przyjęcia, zapoznanie z pozostałymi wychowankami, zapewnienie dziecku prawidłowej adaptacji w grupie, jeżeli istnieje taka potrzeba (ze względu na stan psychiczny) wezwanie psychologa lub pedagoga.
- niezwłocznie po umieszczeniu dziecka, uwzględniając czas, miejsce i inne okoliczności pedagog rozpoczyna proces diagnostyczny dziecka,
- w oparciu o przygotowaną diagnozę i posiadaną dokumentację wychowawca niezwłocznie opracowuje plan pomocy dziecku.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 94 - 95)

W latach 2022 – 2024 orzeczenia o niepełnosprawności dotyczyły 14 dzieci z ogólnej liczby 27 objętych opieką Placówki¹⁵. W Domu Dziecka w 2022 r. przebywało 11 wychowanków z orzeczeniami, w 2023 r.- 8, a w 2024 r.- 9. Wychowankom zapewnione zostały zajęcia terapeutyczne (w tym: terapię logopedyczną, zajęcia rewalidacyjne, terapię pedagogiczną, zajęciową, zajęcia kompensacyjne, trening umiejętności społecznych, hipoterapię, muzykoterapię, zajęcia integracji sensorycznej, zajęcia rozwijające umiejętności komunikacyjne, zajęcia z psychologiem, zajęcia rozwijające motorykę małą i dużą, trening zastępowania agresji, zajęcia plastyczno-kreatywne, zajęcia profilaktyczno-edukacyjne, rehabilitację oraz udział w zajęciach rekreacyjno sportowych¹⁶ (piłka nożna, pływanie, udział w koloniach i obozach).

(akta kontroli tom I str. 130 -149, tom II str. 141 - 143)

2. Ustalono, że Dom Dziecka będący placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego spełniał wymogi dotyczące miejsca jego prowadzenia określone ustawą o *pieczy zastępczej*¹⁷. Dom Dziecka jest jedyną placówką opiekuńczo – wychowawczą zlokalizowaną w budynku na nieruchomości gruntowej będącej własnością Zgromadzenia Sióstr. Placówka nie mieściła się na jednej nieruchomości gruntowej lub w jednym budynku z izbą wytrzeźwień, ani z innymi podmiotami zapewniającymi całodobową opiekę, wymienionymi w art. 106 ust. 2a *ustawy o pieczy zastępczej*. Wojewoda Podkarpacki wydała, decyzję zezwalającą z dniem 1 stycznia 2021 r. na prowadzenie całodobowej placówki opiekuńczo wychowawczej typu socjalizacyjnego z regulaminową liczbą 14 miejsc w celu świadczenia pomocy dzieciom, zgodnie z jej typem, na poziomie obowiązujących standardów. W uzasadnieniu decyzji wskazała, że Dom Dziecka spełnia warunki w zakresie wymagań lokalowych, kadrowych oraz standardów opiekuńczo – wychowawczych.

(akta kontroli tom I str. 5 – 9, 202 - 203)

¹⁵ W 2022 r. i w okresie poprzednim wydanych zostało 11 orzeczeń o niepełnosprawności, w 2023 r. nie było wydawanych orzeczeń, a w 2024 r. – trzy orzeczenia.

¹⁶ piłka nożna w MKS „Orzeł” Rudnik nad Sanem, akrobatyka zajęcia prowadzone przez KS „Piramida” w Stalowej Woli, nauka pływania, wycieczki rowerowe, zajęcia kulinarne, wycieczki do kina, teatru, obozy terapeutyczne organizowane przez firmy; Juvare, Sukces, Ncamp w Drawsku, Rajgrodzie, w Murzaszle, dzieci brały udział w koloniach i obozach wakacyjnych z harcerzami w Krakowie, obozie pływackim w Janowie Lubelskim, obozie konnym w Ulanowie i Brennej, koloniach rekreacyjnych w Białym Dunajcu i Białce Tatrzańskej, Re-aktywny Urwis Centrum Wspierania Rozwoju w Warszawie.

¹⁷ w art. 106 ust. 2, 2a, 3, 3a, 9, 10, 11 *ustawy o pieczy zastępczej*.

3. Przeprowadzone w toku niniejszej kontroli oględziny¹⁸ wykazały, że w Placówce zapewnione zostały warunki lokalowe określone w § 18 ust.3 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*. Dom Dziecka mieści się w budynku trzykondygnacyjnym (parter, I piętro, II piętro). Pomieszczenia dla wychowanków znajdują się głównie na I piętrze, tj. 6 pokoi mieszkalnych w tym 1 pokój dwuosobowy (ok. 23 m²), 5 pokoi 3 osobowych (każdy ok. 28m²), każdy pokój posiada łazienkę (ok. 4 m²) z zamknięciem, zapewniając intymność. Pokoje mieszkalne (usytuowane na jednym piętrze) wyposażone są w szafy przesuwne, łóżka, krzesła, szafki, biurka, regały na zabawki i kosmetyki, sprzęt wychowanków, lampki. Pokoje są właściwie oświetlone. Łazienki w pokojach dzieci są wyposażone w brodzik, kaloryfer do suszenia bielizny intymnej, umywalkę, sedes, kosz na brudną bieliznę, wieszaki na ręczniki. W Placówce wydzielone zostały także inne pomieszczenia m.in. pokój zabaw, pokój telewizyjny, kącik czytelniczy, aneks kuchenny. Pomieszczenia Placówki utrzymane były w czystości i porządku. Wychowankowie mogli korzystać z nich w sposób zapewniający im intymność i poczucie bezpieczeństwa. Dzieciom zapewniono zgodnie ze standardami dobre warunki do życia, nauki i zabawy. Nie stwierdzono występowania barier i ograniczeń przy wejściu i wyjściu do i z budynku.

(akta kontroli tom I str.110 – 127, 188 - 195)

4. W latach 2022-2024 liczba dzieci przebywających w tym samym czasie w Placówce nie przekraczała ustawowego limitu 14 osób. Zgodnie z zezwoleniem Wojewody Podkarpackiego w Placówce mogło przebywać nie więcej niż 14 wychowanków. W okresie tym Wojewoda Podkarpacki czterokrotnie zwiększała limit miejsc w Domu Dziecka¹⁹, uzasadniając koniecznością umieszczenia w Placówce rodzeństwa, tj.:

- w dniu 28.02.2022 r. przyjęto²⁰ z Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Nowej Sarzynie sześćoosobowe rodzeństwo, na podstawie art. 15zzzzzzj ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych²¹

- w dniu 10.02.2023 r. przyjęto²² dwoje rodzeństwa po zezwoleniu Wojewody Podkarpackiego²³ na przyjęcie rodzeństwa pomimo przekroczenia regulaminowej liczby wychowanków, stosownie do zapisów art.95 ust.3a i 103 ustawy o pieczy zastępczej,

¹⁸ Na podstawie art. 39 ustawy o NIK, w obecności Dyrektora Domu Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” w Rudniku nad Sanem w dniu 2 grudnia 2024 r. dokonano oględzin warunków mieszkaniowych w Placówce, w zakresie przestrzegania standardów lokalowych w kontekście wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie pieczy zastępczej.

¹⁹ W okresie objętym kontrolą Wojewoda Podkarpacki wydał trzy decyzje o zwiększenie limitu miejsc w Domu Dziecka. Przyczyny zwiększenia wynikały z interwencyjnego przyjęcie rodzeństwa z Powiatu Niżańskiego. W 2022 r. w związku z pandemią Covid na podstawie pisma z dnia 1.03.2022 r złożonego przez Dyrektora Domu Dziecka do Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie (DD-FA.0731.2022) o przyjęciu dzieci z Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Nowej Sarzynie sześćo rodzeństwa w wieku 11 l., 8,7 l., 7,3 l., 5,8 l., 3,7 l., 1,2 l. W 2023 r. Wojewoda wydał dwie decyzje na przyjęcie dwoje rodzeństwa i rodzeństwa bliźniaczego. W 2024 r. Wojewoda wydał jedną decyzję na przyjęcie dwójki rodzeństwa.

²⁰ W Placówce po przyjęciu nowych dzieci przebywało ich 21, w tym dwóch wychowanków przebywało w MOW (Zawichost, Włocławek), jeden wychowanek w MOS (Rzeszów), dwóch wychowanków w SOSW (Rudnik nad Sanem). Poza tym w Placówce były dwie pełnoletnie wychowanki, które z uwagi na wiek czasowo korzystały z możliwości przebywania poza placówką. Liczba faktycznie przebywających w Placówce dzieci wynosiła 14,

²¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 340.

²² W Placówce po przyjęciu nowych wychowanków przebywało 18 dzieci, jeden wychowanek przebywał w MOW (Zawichost), jeden wychowanek w MOS (Rzeszów), dwóch wychowanków w SOSW (Rudnik nad Sanem, Leżajsk). Liczba faktycznie przebywających w Placówce dzieci wynosiła 14.

²³ Decyzja Wojewody Podkarpackiego nr S-I.9423.3.35.2022.BB z dnia 5 stycznia 2023 r.

- w dniu 24.08.2023 r. przyjęto²⁴ dwoje rodzeństwa bliźniaczego po zezwoleniu Wojewody Podkarpackiego²⁵ na przyjęcie dzieci pomimo przekroczenia regulaminowej liczby wychowanków, stosownie do zapisów *art.95 ust.3a i 103 ustawy pieczy zastępczej*,

- w dniu 22.07.2024 r. przyjęto²⁶ dwoje rodzeństwa po zezwoleniu Wojewody Podkarpackiego²⁷ na przyjęcie rodzeństwa pomimo przekroczenia regulaminowej liczby wychowanków, stosownie do zapisów *art.95 ust.3a i 103 ustawy o pieczy zastępczej*.

(akta kontroli tom I str. 159 – 170, 204 – 206)

W latach 2022 – 2024 w Domu Dziecka każdorazowo nie przebywało więcej jak 14 dzieci²⁸. W poszczególnych latach liczba dzieci objętych opieką była następująca:

- w 2022 r. – opieką objęto 21 dzieci, z czego sześć zostało przyjętych do Placówki, 5 opuściło (jedno dziecko powróciło do rodziny biologicznej, czworo dzieci zostało usamodzielnionych po ukończeniu 18 r. życia). Poza Placówką przebywało pięciu wychowanków: dwóch wychowanków w SOSW w Rudniku nad Sanem, jeden w MOW w Zawichoście, jeden w MOW we Włocławku, jeden w MOS Rzeszów,
- w 2023 r. – opieką objęto 20 dzieci, z czego przyjętych zostało czworo, troje dzieci opuściło (dwóch wychowanków powrócił do rodziny biologicznej, jeden wychowanek został przeniesiony do DPS). Poza placówką przebywało siedmiu wychowanków: jeden w MOS w Rzeszowie., jeden w MOW w Zawichoście, jeden w SOSW w Leżajsku, dwóch w SOSW w Rudniku nad Sanem, dwóch w SOSW w Grębowie,
- w 2024 r. – w Placówce było 19 dzieci, z czego dwoje zostało przyjętych do Placówki, 2 opuściło (dwoje dzieci zostało usamodzielnionych po ukończeniu 18 r. życia). Poza Placówką przebywało pięciu wychowanków: jeden w SOSW w Leżajsku, jeden w SOSW w Rudniku nad Sanem, jeden w MOW w Zawichoście, jeden w MOW w Augustowie, jeden w MOW w Leśnicy.

(akta kontroli tom I str. 128 – 129, 286 – 318)

W Placówce stosowano *Standardy Ochrony Praw Dziecka sformułowane przez Rzecznika Praw Dziecka (RPDz) dotyczące pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych*, a wskazujące prawo dziecka do:

- wychowywania w rodzinie i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny,
- stabilnego środowiska wychowawczego oraz zaspokajania potrzeb rozwojowych,
- nauki i wypoczynku,
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
- życia bez przemocy,
- informacji i wyrażania opinii,
- poszanowania tożsamości kulturowej i religijnej,
- zaleceń dotyczących pracy wychowawców i innych pracowników placówki.

Praca Placówki opierała się na respektowaniu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji o Prawach Dziecka, a także przestrzeganiu regulaminów

²⁴ Liczba wychowanków wyniosła 18, w tym jeden wychowanek w MOW (Zawichost), jeden wychowanek w MOS (Rzeszów) i pięciu wychowanków w SOSW- Rudnik nad Sanem, Leżajsk, Grębów (w tym dwóch przyjętych). Liczba faktycznie przebywających w Placówce dzieci wyniosła 11,

²⁵ Decyzja Wojewody Podkarpackiego nr S-I.9423.3.29.2023.IKA z dnia 18 września 2023 r.

²⁶ Liczba wychowanków w Placówce wyniosła 17, w tym dwóch przyjętych było wychowankami MOW (Augustów, Leśnica), dwóch wychowanków przebywało w SOSW (Rudnik nad Sanem, Leżajsk), jeden wychowanek przebywał w MOW (Zawichost), jeden wychowanek przebywał na leczeniu i terapii na Oddziale Psychiatrii Sądowej (Toszek). Liczba faktycznie przebywających w Placówce dzieci wyniosła 12,

²⁷ Decyzja Wojewody Podkarpackiego nr S-I.9423.3.32.2024.IKA z dnia 22 lipca 2024 r.

²⁸ Z wyłączeniem dzieci przebywających w MOW, MOS i SOSW i dwóch pełnoletnich wychowanków, którzy czasowo przebywali poza Placówką.

i procedur wewnętrznych. Podstawą codziennej pracy opiekuńczo - wychowawczej w Placówce były zasady określone w:

- regulaminie wychowawczym wprowadzonym zarządzeniem nr 3/2021 Dyrektora Domu Dziecka z dnia 28 stycznia 2021 r. określającym: prawa i obowiązki wychowanka, system przyznawania nagród i przywilejów, zasady samodzielnych wyjść wychowanków, możliwość korzystania z prywatnych telefonów komórkowych, komputerów oraz innych urządzeń elektronicznych,
- procedurach postępowania w Placówce wprowadzonych zarządzeniem nr 5/2021 z dnia 1 lipca 2021 r.,
- Standardach Ochrony Młodzieży przed krzywdzeniem w Placówce wprowadzonych zarządzeniem nr 4/2024 Dyrektora Domu Dziecka z dnia 26 czerwca 2024 r.

(akta kontroli tom I str. 55 – 93, 96 – 98, 155 – 157)

5. Zapisy dotyczące wieku dzieci, które mogą przebywać w Placówce określone zostały w Regulaminie organizacyjnym Domu Dziecka²⁹ i były zgodne z przepisami ustawy o pieczy zastępczej³⁰. W okresie objętym kontrolą w Placówce przebywało ośmioro dzieci poniżej 10 roku życia³¹, tj.:

- dziewczynka urodzona przez niepełnoletnią wychowankę pozostała w Placówce na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku³²
- sześcioro rodzeństwa (w tym pięcioro poniżej 10 roku życia) przyjętych w dniu 28 lutego 2022 r. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku³³, które przebywało wraz z matką w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie, w wyniku niepełnosprawności intelektualnej matki i alkoholizmu ojca,
- dwóch chłopców (rodzeństwo) przyjętych w dniu 10 lutego 2023 r. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku³⁴ w związku z chorobą psychiczną matki i przemocą ze strony najbliższych.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 150 - 151)

6. Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym w Domu Dziecka wyszczególniony został zespół opiekuńczo – wychowawczy z następującymi stanowiskami pracy³⁵: dyrektor-wychowawca, wychowawca, pedagog-wychowawca, wychowawca terapeuta zajęciowy, opiekunka dziecięca. Nie było zatrudnionych pracowników socjalnych, ani też pracy nie wykonywali wolontariusze. W grupie pracowników obsługi wyszczególniono stanowiska: księgowa, kierownik, konserwator, kucharka i osoba sprząająca.

Pracownicy zespołu opiekuńczo – wychowawczego byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę i w 2022 r. zajmowali łącznie 8 ½ etatów, w 2023 r. – 8, a w 2024 r. – 7 etatów. Pracownicy obsługi zajmowali w 2022 r. i w 2023 r. po 5 etatów, a w 2024 r. – 4 etaty. W okresie tym zatrudnienie w Domu Dziecka zmniejszyło się z 13 ½ do 11 etatów.

Stan zatrudnienia w poszczególnych latach przedstawiał się następująco:

²⁹ Regulamin Organizacyjny Domu Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” w Rudniku nad Sanem – załącznik nr 1 do uchwały nr 1/2020 z dnia 7 lipca 2020 r. Zarządu Zgromadzenia Sióstr Misjonek Apostolstwa Katolickiego (Sióstr Pallotynek) Prowincji Polskiej.

³⁰ art. 35 ust. 1; art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej

³¹ W tym jedno dziecko w wieku do 3 roku życia

³² z dnia 31 marca 2016 r. Sygn. akt III.Nsm.65/16

³³ postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku- III Wydział Rodzinny i Nieletnich, Sygn. akt III. Nsm.67/21 z dnia 19 stycznia 2022 r.

³⁴ postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku- III Wydział Rodzinny i Nieletnich Sygn. akt III Nsm 306/22 z dnia 7 listopada 2022 r.

³⁵ dyrektor-wychowawca, wychowawca, pedagog-wychowawca stanowiska te obejmują Siostry Zakonne, które pełnią posługę w Placówce przez całą dobę. Zgodnie z Regulaminem Pracy i Wynagrodzenia z dnia 16 maja 2022 r. zarządzenie nr 4/2022 wykonują pracę nadliczbową charytatywnie.

- w 2022 r. - dyrektor-wychowawca (1 etat), pedagog-wychowawca (1 etat), wychowawcy (łącznie 5 i ½ etatów), opiekunka dziecięca (1 etat), psycholog zatrudniony był w Placówce w pełnym wymiarze czasu pracy do końca sierpnia 2022 r., a od września 2022 r. zadania wykonuje na podstawie umowy zlecenia. Pracownicy obsługi w pełnym wymiarze czasu pracy (księgowa, kierowca-intendent, konserwator, kucharka, osoba sprzątająca).
- w 2023 r. - dyrektor-wychowawca (1 etat), pedagog-wychowawca (1 etat), wychowawcy (łącznie 5 etatów). Pracownicy obsługi w pełnym wymiarze czasu pracy (księgowa, kierowca-intendent, konserwator, kucharka, osoba sprzątająca)
- w 2024 r. - dyrektor-wychowawca (1 etat), pedagog-wychowawca (1 etat), wychowawcy (łącznie pięć etatów). Pracownicy obsługi w pełnym wymiarze czasu pracy (księgowa, kierowca – intendent, konserwator) i w wymiarze ½ etatu (kucharka, osoba sprzątająca).

W 2022 r. nie było zmian kadrowych w grupie pracowników opiekuńczo – wychowawczych, w 2023 r. czterech pracowników (wychowawców) odeszło, a pięciu zostało zatrudnionych. W 2024 r. jedna osoba na stanowisku wychowawcy odeszła z pracy i jedna została zatrudniona.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 171 – 180, 207 – 213)

Dyrektor Domu Dziecka wyjaśniła, że zmiany kadrowe występowały w 2023 r. w grupie wychowawców, a ich przyczyny wynikały głównie z powodów osobistych. W 2023 r. cztery osoby odeszły (trzech wychowawców, jedna opiekunka dziecięca), jedna osoba odeszła po 5 latach z powodów osobistych (choroba), druga z powodu trudności pogodzenia pracy w dwóch miejscach (dom dziecka i szkoła), trzecia osoba była zatrudniona na czas określony na ½ etatu, nie przedłużono umowy. Osoba na stanowisku opiekunki dziecięcej zakończyła pracę, gdyż dziecko rozpoczęło edukację przedszkolną. Zatrudniono pięć osób (na stanowisku wychowawcy) z czego trzy (w okresie próbnym) z powodu słabej kondycji psychicznej i emocjonalnej nie podjęło dalszej współpracy. Osobiste problemy rodzinne oraz trudne doświadczenia z przeszłości w konfrontacji z trudnymi sytuacjami wychowanków, były zbyt dużym obciążeniem emocjonalnym, aby w sposób odpowiedzialny i dojrzały wspierać dzieci po ciężkich doświadczeniach w rodzinie. W 2024 r. jedna osoba (na stanowisku wychowawcy) odeszła z powodu zmiany miejsca zamieszkania. Jedna osoba (na stanowisku wychowawcy) została zatrudniona.

(akta kontroli tom II str.109)

Na podstawie umowy zlecenia czynności wykonywali:

- psycholog³⁶ wykonywał zadania w wymiarze 12 godzin miesięcznie (3 godziny tygodniowo od 16.00 do 19.00 godziny w każdą środę). Zakres ustalonych dla psychologa zadań obejmował pomoc psychologiczną dla wychowanków i rodziców, sporządzanie diagnoz, opinii i obserwacji psychologicznych wychowanków, prowadzenie warsztatów dla wychowanków, prowadzenie dokumentacji według określonych przepisów. Rozliczenia dokonywane były w formie zestawienia ewidencji godzin pracy „zajęcia wychowanków z psychologiem” (data, ilość godzin, podpis psychologa),
- logopeda³⁷ w wymiarze 12 godzin miesięcznie (3 godziny tygodniowo od 10.00 do 13.00 godziny w każdą sobotę). Zakres zadań dla logopedy obejmował zajęcia logopedyczne z wychowankami, konsultacje z wychowawcami. Rozliczenia

³⁶ Umowa nr 1/2022 z dnia 31 sierpnia 2022 r., nr 1/2023 z dnia 1 lipca 2023 r.

³⁷ Umowa nr 2/2022 z dnia 7 listopada 2022 r., nr1/2024 z dnia 2 stycznia 2024 r.

dokonywane były w formie zestawienia ewidencji godzin pracy „zajęcia logopedyczne z wychowankami” (data, ilość godzin, podpis logopedy).

(akta kontroli tom I str. 171 – 174, 207 – 213, tom II str. 173 – 204)

Ustalono, że pracownicy Domu Dziecka zespołu opiekuńczo – wychowawczego posiadali wymagane kwalifikacje, gwarantujące należyte wypełnianie obowiązków. Na stanowisku Dyrektora Domu Dziecka zatrudniono osobę spełniającą wymogi określone w art. 97 ust.1 i 3 *ustawy o pieczy zastępczej*. Wszyscy zatrudnieni w Placówce pracownicy wykonujący zadania opiekuńczo – wychowawcze (wychowawcy, pedagog-wychowawca, wychowawca-terapeuta zajęciowy, opiekunka dziecięca) posiadali kwalifikacje wymagane na stanowiskach, na których byli zatrudnieni. Pracownicy Domu Dziecka, którzy pracowali z dziećmi w latach 2022 – 2024 spełniali wymogi określone w art. 98 ust. 3 *ustawy o pieczy zastępczej*. Pracownicy Placówki przedłożyli wymagane aktualne wypisy z Rejestru Sprawców Przestępstw Seksualnych oraz złożyli oświadczenia dotyczące niefigurowania w bazie danych ww. Rejestru.

akta kontroli tom I str. 175 – 180, 207 - 213)

Dyrektor i wychowawcy, pedagog ukończyli studia podyplomowe oraz kursy kwalifikacyjne podnoszące ich umiejętności zawodowe (w tym z zakresu: organizacji pomocy społecznej, kurs kwalifikacyjny z oligofrenopedagogiki, terapii pedagogicznej, studium socjoterapii i psychoterapii młodzieży, resocjalizacji z socjoterapią, pomocy socjoterapeutycznej dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach). Pedagog-wychowawca posiadał uprawnienia do prowadzenia zajęć z dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną. Pracownicy (dyrektor, wychowawcy, pedagog) korzystali ze szkoleń, podnoszących ich kompetencje oraz z poradnictwa mającego na celu wzmocnienie ich kompetencji, a także przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Osoby zatrudnione w Domu Dziecka uczestniczyły w latach 2022 – 2024 w szkoleniach: depresja i samobójstwa u dzieci i młodzieży (1 pracownik), praca z dzieckiem z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (1), plan pomocy dziecku jako narzędzie pracy (7), dzieci cudzoziemskie w pieczy zastępczej(1), wsparcie dziecka będącego w instytucjonalnej pieczy zastępczej po zmianach w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, które weszły w życie z dniem 1 lutego 2023 r.(1), rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dzieci(1), procedury bezpieczeństwa w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (1), agresja i autoagresja wśród dzieci i młodzieży-sposoby postępowania i przeciwdziałania (3), zaburzenia psychiczne okresu dorastania(1), rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dzieci(2), przeciwdziałanie przemocy domowej w Powiecie Niżańskim (3), reagowanie w sytuacjach kryzysowych w tym ataków fizycznych oraz ochronę godności osobistej w placówce opiekuńczo-wychowawczej(1), pierwsza pomoc przedmedyczna (2), opracowanie, wdrożenie i przestrzeganie Standardów Ochrony Małoletnich przed przemocą (3), rozpoznawanie symptomów przemocy wobec dzieci oraz sposobów reagowania na nie (6), regulamin pracy po zmianach kodeksu pracy (1), Etyka zachowań wobec dzieci (11), dziecko w roli osoby doznającej przemocy i sprawcy przemocy (1), Szkoła dla rodziców i wychowawców (1), Dokumentacja i metodyczna praca w instytucjonalnej pieczy zastępczej – diagnoza, plan pomocy dziecku, ocena okresowa sytuacji dziecka(1).

(akta kontroli tom I str. 181 – 182, 207 - 213)

W Placówce wprowadzono zasady wspierania osób pracujących z dziećmi w radzeniu sobie z codziennymi wyzwaniami wynikającymi ze specyfiki ich pracy. Zasady te określone zostały w obowiązujących procedurach, a także w regulaminie

organizacyjnym Domu Dziecka. Pracownicy zespołu opiekuńczo-wychowawczego systematycznie uczestniczyli w czterogodzinnych superwizjach grupowych prowadzonych przez certyfikowanego superwizora (w 2022 r. - 7 superwizji, w 2023 r. - 9 i w 2024 r. - 9). W spotkaniach uczestniczyli dyrektor, pedagog i wychowawcy, a omawianą tematyką były problemy dotyczące m.in. trudności wychowawczych, rozwojowych poszczególnych wychowanków, wpływ sytuacji rodzinnej na ich funkcjonowanie. Uczestnicy superwizji uzyskiwali konkretne wskazania do pracy z dzieckiem i rodziną, wsparcie w radzeniu sobie z własnymi emocjami, ze stresem, wypaleniem zawodowym, komunikacją w zespole opiekuńczo-wychowawczym.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 183)

7. W latach 2022 – 2024 przeprowadzonych zostało w Placówce 17 kontroli, w wyniku, których nie stwierdzono nieprawidłowości. Zakres tych kontroli był następujący:

- Wojewoda Podkarpacki – trzy kontrole (jedna kontrola w 2022 r. i dwie w 2023 r.) dotyczące oceny przestrzegania standardów opieki, warunków lokalowych i kadrowych w związku z wnioskiem Dyrektora Domu Dziecka o wyrażenie zgody na przekroczenie limitu miejsc w Placówce

- Starosta Niżański - trzy kontrole (po jednej w każdym roku) w zakresie prawidłowości wykorzystania dotacji udzielonej na realizację zadania publicznego pn. prowadzenie Domu Dziecka,

- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Nisku – osiem kontroli (dwie w 2022 r. po trzy w latach 2023 - 2024) w zakresie przestrzegania ustawowych zakazów i ograniczeń w związku z wystąpieniem pandemii Covid, stanu sanitarnego Placówki, warunków żywienia,

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku – trzy kontrole (po jednej w każdym roku) w zakresie: wypełniania standardów opieki i wychowania, zaspokajania potrzeb bytowych wychowanków, przestrzegania praw dziecka, wymaganych kwalifikacji osób zatrudnionych w Placówce.

W okresie objętym kontrolą do Wojewody Podkarpackiego, Starosty i jednostek organizacyjnych Powiatu Niżańskiego oraz Dyrektora Domu Dziecka nie wpłynęły skargi dotyczące funkcjonowania i realizowania przez Placówkę zadań opiekuńczo-wychowawczych.

(akta kontroli tom I str. 184 – 195, 196 – 201, tom II 109)

Ustalone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA	W ocenie Najwyższej Izby Kontroli w Domu Dziecka zapewniono – wynikające z przepisów prawa – niezbędne warunki organizacyjne, kadrowe i lokalowe do należytej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci. Pracownicy posiadali wymagane kwalifikacje wynikające z obowiązujących przepisów. Cele i zakres działania Domu Dziecka były zgodne z przepisami prawa, z zezwoleniem Wojewody Podkarpackiego na prowadzenie placówki typu socjalizacyjnego z maksymalną liczbą 14 dzieci, a także z innymi uregulowaniami wewnętrznymi. W okresie objętym kontrolą liczba dzieci przebywających w Placówce i ich wiek odpowiadały wymogom w tym zakresie.

OBSZAR

2. Realizowanie działań opiekuńczo – wychowawczych

Opis stanu
faktycznego

1. Na przykładzie próby 12 spraw dotyczących dokumentacji związanej z przyjęciem 12 dzieci do Placówki w latach 2022 – 2024 (z tego sześciu z 2022 r., czterech z 2023

r. i dwóch z 2024 r.³⁸⁾ ustalono, że dla wszystkich dzieci pedagog zatrudniony w Placówce sporządziła diagnozy psychofizyczne. Diagnozy opracowane zostały niezwłocznie po przyjęciu dzieci do Placówki, tj. w terminie od 4 do 7 dni i zawierały wszystkie wymagane elementy określone w § 14 ust. 1, 2, 3, 4 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*. Wszystkie diagnozy uwzględniały: analizę rozwoju dziecka jego mocnych i słabych stron oraz potrzeb w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym i społecznym. Wskazywały przyczyny kryzysu w rodzinie oraz jego wpływ na rozwój dziecka, relacje dziecka z jego najbliższym otoczeniem. Diagnozy zawierały dostosowane do wieku, rozwoju i doświadczenia dziecka wskazania dotyczące m.in.: dalszej pracy pedagogicznej, programu terapeutycznego, pracy z rodziną dziecka, pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej oraz pracy przygotowującej do usamodzielnienia.

(akta kontroli tom I str. 214 – 237, tom II str. 63 - 84)

W latach 2022 – 2024 w Placówce realizowane były plany pracy Domu Dziecka zawierające zadania, sposób realizacji, osoby odpowiedzialne/instytucje, termin realizacji. W zakresie zadań opiekuńczo – wychowawczych uwzględniono: pracę z dzieckiem na podstawie planu pomocy dziecku, działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny, zapewnienie przestrzegania praw dziecka, organizację codziennego funkcjonowania wychowanków w Domu Dziecka, zapewnienie wychowankowi dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości, objęcie wychowanka działaniami terapeutycznymi, przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, racjonalne spędzanie czasu wolnego, przygotowanie do samodzielnego życia, przyjęcie nowego wychowanka, zaspokojenie potrzeb zdrowotnych, współpraca z instytucjami, zaspokojenie potrzeb religijnych, zapewnienie rozwoju duchowego, podnoszenie kwalifikacji pracowników. Każdorazowo plan był omawiany na początku każdego roku szkolnego na zebraniu zespołu opiekuńczo-wychowawczego. Integralną część planu stanowiły załączniki: harmonogram zajęć w Placówce, harmonogram zajęć poza Placówką, plan szkoleń, superwizji.

(akta kontroli tom I str. 158, 238 – 285, 380, tom II str.85 - 108)

2. W latach 2022 – 2024 wszystkim dzieciom zapewnione zostały świadczenia wskazane w § 18 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej* oraz w art. 93 ust.4 *ustawy o pieczy zastępczej*. Wychowankowie Placówki mieli zapewniony dostęp do edukacji według swoich możliwości rozwojowych³⁹. Wychowankowie uczestniczyli w planowanych⁴⁰ zajęciach wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych i rewalidacyjnych, a także rozwijających zainteresowania i zdolności. Z zajęć psychoterapeutycznych⁴¹ i logopedycznych dzieci korzystały w ramach usług psychologa i logopedy raz w tygodniu (po trzy godziny).

(akta kontroli tom I str. 134 – 149, tom II str. 141 – 204)

W Placówce obowiązują procedury regulaminu organizacyjnego oraz regulaminu wychowawczego wprowadzone zarządzeniem nr 5/2021 z dnia 1 lipca 2021 r.

³⁸ W 2022 r. przyjętych zostało do Placówki sześcioro, w 2023 r. – czworo , a w 2024 r. – dwoje dzieci.

³⁹ W 2024 r. wychowankowie Domu Dziecka uczęszczali do Przedszkola Niepublicznego Sióstr Służebniczek w Rudniku nad Sanem (dwóch wychowanków), Szkoły Podstawowej nr 3 w Rudniku nad Sanem (trzech, w tym jeden realizuje obowiązek szkolny w Zespole Szkół Specjalnych w Orzeszu), Szkoły Podstawowej nr 2 w Rudniku nad Sanem (dwóch), SOSW w Rudniku nad Sanem (trzech), SOSW w Leżajsku (jeden), MOW w Leśnicy (jeden), MOW w Augustowie (jeden), Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Stalowej Woli (jeden), Regionalnego Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli (jeden), Zespołu Szkół w Rudniku nad Sanem (dwóch).

⁴⁰ Zadania ujęte w rocznych planach działalności Domu Dziecka obowiązujących w latach 2022 -2024.

⁴¹ Wychowankowie oprócz pomocy psychologicznej w placówce, korzystali ze wsparcia i terapii w różnych instytucjach: Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży „Pozytywka” w Nisku, Euromedica Stalowa Wola, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stalowej Woli. Prywatny Gabinet Psychologiczny- Magdalena Haliniak w Stalowej Woli, Centrum Diagnozy i Terapii Autyzmu w Leżajsku.

Dyrektora Domu Dziecka, określające postępowanie wychowawcy w zakresie pomocy wychowankowi w następujących sytuacjach, tj.:

- przyjęcia nowego wychowanka,
- postępowania na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa,
- ewakuacji wychowanków i pracowników,
- postępowania na wypadek pożaru,
- zwalniania dzieci na przepustki do domu rodzinnego,
- postępowania wobec wychowanka, który popełnił czyn karalny,
- procedura odwoławcza wychowanka w razie konfliktu z wychowawcą lub innym pracownikiem,
- postępowania w przypadku samowolnego opuszczenia Placówki przez wychowanka,
- procedura zmiany środka wychowawczego,
- postępowania w sytuacji kryzysowej (przemoc, agresja),
- dotycząca działań związanych z leczeniem i hospitalizacją dzieci,
- postępowania w razie znalezienia środków psychoaktywnych w Placówce,
- dotycząca kontaktu rodzica biologicznego z dzieckiem,
- wysłuchania wychowanka,
- w sytuacji gdy dziecko nie chce utrzymywać kontaktu z rodzicem biologicznym,
- postępowania w sytuacji niespełniania przez wychowanka obowiązku szkolnego,
- w sytuacji próby samobójczej,
- przekazywania istotnych informacji przez wychowawców.

Obowiązujące w Placówce regulacje wewnętrzne (statut, regulamin organizacyjny, regulamin wychowawczy, regulamin pełnienia dyżurów nocnych, regulamin przyznawania kieszonkowego, procedura dotycząca przekazywania istotnych informacji przez wychowawców)⁴² określały sposób przekazywania i dokumentowania informacji o dzieciach, procedury postępowania w przypadku przemocy, zakres praw i obowiązków wychowanków, w tym dotyczących przyznawania nagród i pozbawiania przywilejów. Opracowane uregulowania, zasady i systemy oceny określały procedury pozytywnej dyscypliny, a przyjęte metody wychowawcze oraz zapisy dotyczące systemu przyznawania nagród i przywilejów, przyznawania kieszonkowego, praw i obowiązków nie naruszały godności dziecka i służyły prawidłowemu procesowi wychowawczemu.

W ww. procedurach i regulaminach określono zasady dotyczące m.in.

- sposobu przekazywania i dokumentowania informacji⁴³ między pracownikami Placówki na temat dzieci dotyczącej procesu wychowania i podejmowanych decyzji, w tym w związku z zachowaniem agresywnym lub innym niestosownym do wieku,
- zasady zgłaszania przez wychowanków swoich uwag, gdy czuje się niesprawiedliwie potraktowany, ma prawo zwrócić się o pomoc do dyrektora Placówki lub innej osoby do której ma szczególne zaufanie,
- sposobu wysłuchania wychowanka gdy zachodzą istotne zmiany w jego życiu.

⁴² Statut, Regulamin organizacyjny, Regulamin wychowawczy, załącznik do zarządzenia nr 3/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r., Regulamin pełnienia dyżurów nocnych, załącznik do zarządzenia nr 3/2016 r. z dnia 23 listopada 2016 r., regulamin przyznawania kieszonkowego, załącznik do zarządzenia nr 3/2024 z dnia 7 czerwca 2024 r., procedura dotycząca przekazywania istotnych informacji przez wychowawców, załącznik do zarządzenia nr 5/2021 z dnia 1 lipca 2021 r. Dyrektora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” w Rudniku nad Sanem.

⁴³ Obowiązuje forma pisemna przekazu informacji, dopuszczalna jest także forma ustna poprzez dokumentowanie jej w formie sporządzanych notatek służbowych. W Domu Dziecka prowadzone są codzienne karty zajęć (wychowawczych, rekreacyjnych) zawierające datę, liczbę dzieci w danym dniu, rodzaj zajęć, podpis wychowawcy, uczestnicy zajęć. W Placówce prowadzone są karty dyżurów nocnych, które zawierają datę, imię i nazwisko osoby dyżurującej, stan liczby dzieci, godziny obchodu co najmniej trzy krotnie w poszczególnych godzinach, uwagi i spostrzeżenia, podpis osoby dyżurującej.

Zawarte w ww. uregulowaniach wewnętrznych procedury postępowania zostały przekazane do wiadomości wychowankom i pracownikom zatrudnionym w Placówce. Nowo przyjmowany wychowanek był zapoznawany z obowiązującymi zasadami, regulaminem, procedurami i standardami ochrony małoletnich. Potwierdzeniem zapoznania się wychowanków z obowiązującymi zasadami było oświadczenie z jego podpisem. W trakcie roku odbyły się spotkania z wychowankami na których przypominano zasady, regulaminy i procedury. Nowo przyjmowani pracownicy byli zapoznawani z obowiązującymi regulaminami, procedurami i standardami ochrony małoletnich oraz podczas zebrań, na których prezentowane były obowiązujące w Placówce procedury⁴⁴. Udział w zebraniu pracownicy potwierdzali podpisem na liście obecności.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 51 – 54, 96 – 98, tom II str. 115 - 118)

Zasady dotyczące sposobu pozbawiania przywilejów⁴⁵ i przyznawania nagród⁴⁶ dzieciom określone zostały w regulaminie wychowawczym Placówki, a także Regulaminie przyznawania kieszonkowego dla wychowanków Domu Dziecka. Informacje dotyczące pozbawienia przywilejów lub przyznanej nagrody były odnotowane w karcie pochwał i w karcie pozbawienia przywilejów.⁴⁷ Zgodnie z obowiązującymi procedurami kary nie były stosowane w obecności innych wychowanków⁴⁸.

Do Dyrektora Placówki nie wpływały skargi i odwołania wychowanków od nałożonych na nich kar. Nie odnotowano także nieprawidłowego zachowania pracowników Placówki względem dzieci, naruszających ich godność i poczucie bezpieczeństwa.

W kontrolowanym okresie w Placówce odbywały się zajęcia z pedagogiem (w mniejszych grupach wiekowych lub adekwatnie do poziomu rozwoju) na temat praw dziecka⁴⁹. W czasie zajęć dzieci poznawały prawa i obowiązki, instytucje oraz osoby do których mają prawo zwrócić się o pomoc w sytuacji naruszenia ich praw, zostały zapoznane z zasadą wolności polegającą na równoczesnym poszanowaniu praw drugiego człowieka. Wyciąg z Regulaminu Wychowawczego dotyczący praw i obowiązków dziecka oraz telefony kontaktowe do instytucji wspierających dziecko (Policja, Dziecięcy Telefon Zaufania, Sąd Rejonowy w Nisku, Wydział Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie) zamieszczone zostały na pięttrze mieszkalnym dzieci.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 110 – 127, 200 – 201, tom II str.141 - 204)

W latach 2022 – 2024 dla każdego podopiecznego przyjętego do Placówki sporządzono plan pomocy dziecku i zapewniono odpowiednie świadczenia

⁴⁴ Zebrania odbyły się w dniach: 11 kwietnia 2022 r., 5 września 2023 r., 18 listopada 2023 r., 11 września 2024 r.

⁴⁵ Konsekwencją jest niepodnoszenie kieszonkowego, pozbawienie przywilejów (np. skrócony czas korzystania z komputera/laptopa/telefonu, obniżenie kieszonkowego, skrócony czas wyjść). Konsekwencje wyciągnięte wobec wychowanka powinny być logiczne, zrozumiałe i krótkoterminowe.

⁴⁶ Podniesienie wysokości kieszonkowego, pochwała ustna wychowawcy, dyrektora, listu pochwalnego do opiekunów prawnych, nagrody rzeczowej, dodatkowego przywileju m.in. wydłużony czas korzystania z komputera/laptopa/telefonu, dodatkowy wyjazd do kina, wydłużony czas wyjścia.

⁴⁷ W latach 2022 – 2024 nie udzielono nagan. Nagroda w postaci podwyższonego kieszonkowego stosowana była dla trzech/czterech wychowanków w miesiącu. Dodatkowe przywileje dla pięciu/sześciu wychowanków w skali miesiąca. Pozbawienie przywilejów były stosowane dla czterech/pięciu wychowanków w skali miesiąca. Raz w miesiącu na spotkaniu społeczności dyrektor Domu Dziecka udzielał pochwał dla wybranych wychowanków.

⁴⁸ Zgodnie z obowiązującymi w Domu Dziecka procedurami upomnienia udzielane były przez Dyrektora Domu Dziecka w obecności wychowawcy.

⁴⁹ Spotkania odbyły się w dniach: 20 maja 2022 r., 17 listopada 2022 r., 25 listopada 2022 r., 18 maja 2023 r., 20 maja 2023 r., 25 września 2023 r., 16 czerwca 2024 r., 7 września 2024 r., 14 września 2024 r.

wynikające z przepisów *ustawy i rozporządzenia o pieczy zastępczej*⁵⁰. Plany pomocy dziecku umieszczonemu w placówce opiekuńczo – wychowawczej opracowane zostały przez wychowawcę prowadzącego we współpracy z asystentem rodziny⁵¹, w terminie od 8 do 14 dni od przybycia dziecka do Placówki i niezwłocznie po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej przez pedagoga (w tym samym dniu lub do dwóch dni). Plany pomocy zostały zaakceptowane i podpisane przez dyrektora Placówki lub pedagoga.

Plany pomocy były dostosowane do celów i zadań oraz zidentyfikowanych potrzeb dziecka oraz uwzględniały wszystkie okoliczności stwierdzone w diagnozach psychofizycznych. Objęte analizą plany pomocy dziecku odnosiły się do sytuacji rodzinnej, rozwoju psychicznego, fizycznego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości dziecka. Zawierały cele i działania krótko i długoterminowe adekwatne do wieku dziecka jego możliwości psychofizycznych, sytuacji rodzinnej, stopnia przebiegu procesu przygotowania do usamodzielnienia, wyznaczały cele pracy z dzieckiem uwzględniające wszechstronny rozwój dziecka, możliwość powrotu do rodziny biologicznej, umieszczenie w rodzinie przysposabiającej/zastępczej lub przygotowanie do usamodzielnienia⁵². Założone w *planach pomocy dziecku* cele i działania, zawierały precyzyjne określenia, były realne i dostosowane do indywidualnej sytuacji wychowanka, nie były standardowe, różniły się dla poszczególnych dzieci. Plany pomocy dziecku opracowane zostały z wykorzystaniem: diagnoz psychofizycznych, dokumentacji dotyczącej dziecka (odpis aktu urodzenia, orzeczenie sądu o umieszczeniu dziecka w Placówce lub wniosku o umieszczenie dziecka w Placówce), dokumentów o stanie zdrowia, dokumentów ze szkoły, informacji o prowadzonej pracy z rodziną dziecka i jej rezultatach oraz analizy m.in. zmian procesu rozwoju psychicznego i fizycznego dziecka w trakcie pobytu w Placówce, jego potrzeb w sferze opiekuńczej, rozwojowej, emocjonalnej, relacji społecznych, funkcjonowania w szkole, możliwości powrotu do rodziny biologicznej. Plany pomocy dziecku uwzględniały informacje przekazywane przez podmioty organizujące pracę z rodziną, zawierały opis wpływu sytuacji kryzysowej w rodzinie na rozwój dziecka.

(akta kontroli tom I str. 158, 238 – 285, tom II str. 85 - 108)

Ustalono, że w Placówce analizie poddawane były raz na pół roku przez wychowawców wszystkie plany pomocy dziecku, a wyniki tej analizy były przedstawiane na posiedzeniach Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka. Wyniki analizy były wykorzystane do wprowadzania zmian w planach pomocy. Wszystkie plany pomocy były modyfikowane w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka (nie rzadziej niż co pół roku), a modyfikacji dokonywano po przeprowadzonej przez Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, uwzględniając potrzeby wychowanków oraz ustalenia podjęte w trakcie posiedzenia Zespołu.

(akta kontroli tom I str. 238 – 285, tom II str. 217 - 219)

W 2022 r. Dom Dziecka obejmował opieką 21 wychowanków, w 2023 r. – 20 i w 2024 r. - 19, którzy przebywali w Placówce od urodzenia do 11 lat.

W okresie tym Dom Dziecka opuściło 10 wychowanków, tj.:

- sześciu w związku z usamodzielnieniem z tytułu osiągnięcia 18 roku życia,
- trzech powróciło pod opiekę rodziny biologicznej,

⁵⁰ art. 4 pkt 4, 5, 7, 9; art. 93 ust. 4 pkt 1, 2, 5, 6, 7; art. 100 ust. 1; art. 100 ust. 2 i 3 ustawy o *pieczy zastępczej*; § 13 ust. 2 pkt 3, § 15 ust. 1, 2, 3, 4, 5 i 6; § 17 ust. 1 pkt 1; § 18 ust. 1 pkt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11 i ust. 4 rozporządzenia w sprawie *pieczy zastępczej*.

⁵¹ Z 12 analizowanych spraw, asystent rodziny został przydzielony w 8 przypadkach.

⁵² W przypadku 6 analizowanych spraw określone cele i działania wskazywały na możliwość umieszczenia dziecka w rodzinie przysposabiającej/zastępczej. W tych sprawach toczy się postępowanie sądowe.

- jeden został przeniesiony do DPS,
 - w tym okresie dzieci nie zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej (11 wychowanków nie wyraziło zgodny na umieszczenie w rodzinie zastępczej).
- Z 27 dzieci objętych opieką Domu Dziecka w latach 2022 – 2024 powyżej dwóch lat przebywało 21 wychowanków, tj.:
- chłopiec przebywał w placówce od 1 grudnia 2011 r. do 24 września 2022 r. (usamodzielnienia) na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Słupcy⁵³ z dnia 17 grudnia 2010 r.
 - pięcioro rodzeństwa zostało przyjętych 26 czerwca 2013 r., na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Stalowej Woli⁵⁴ z dnia 24 czerwca 2013 r. Trójka rodzeństwa usamodzielniała się w 2022 r., chłopiec przeniesiony w 2023 r. do DPS,
 - trójka rodzeństwa od 20 lutego 2016 r. do 23 sierpnia 2017 r. przebywała w rodzinie zastępczej. Z powodu rezygnacji rodziny zastępczej z opieki nad dziećmi⁵⁵, z dniem 22 sierpnia 2017 r., zostali ponownie umieszczeni w Placówce. Zgłoszeni do Ośrodka Adopcyjnego, nie zakwalifikowani do adopcji (18 kwietnia 2018 r.). Dzieci nie wyraziły zgody na ponowne umieszczenie w rodzinie zastępczej,
 - dziewczynka urodzona przez niepełnoletnią wychowankę pozostała w Placówce⁵⁶ od 31 marca 2017 r. do 26 maja 2022 r.⁵⁷ (dziecko wróciło pod opiekę matki),
 - dziewczynka przyjęta po raz drugi do Placówki w dniu 12 września 2019 r. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku⁵⁸ W dniu 22 czerwca 2022 r. został złożony wniosek do Ośrodka Adopcyjnego, jednak nie została zakwalifikowana do adopcji z uwagi na kontakty z rodziną pochodzenia, ryzyko braku możliwości nawiązania więzi w nowej rodzinie. Dziewczynka nie wyraziła zgody na umieszczenie w rodzinie zastępczej.
 - dwoje rodzeństwa zostało przyjęte do Placówki 29 maja 2020 r. na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku⁵⁹. Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku⁶⁰ z dnia 29 czerwca 2023 r. dzieci wróciły do rodziców.
 - dwoje rodzeństwa po raz drugi przyjęci do placówki (31 sierpnia 2021 r. i 9 września 2021 r.) na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 25 sierpnia 2021 r.⁶¹. Rodzeństwo zostało zgłoszone do Ośrodka Adopcyjnego, w dniu 14 lipca 2023 r. nie zostało zakwalifikowane ze względu na brak zgody małoletnich oraz brak zgody opiekuna prawnego. Małoletni nie wyrazili zgody na przeniesienie do rodziny zastępczej.
 - sześcioro rodzeństwa przyjętych w dniu 28 lutego 2022 r. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Nisku⁶². Dyrektor Placówki złożyła wniosek do Sądu Rejonowego w Nisku o zmianę zarządzeń opiekuńczych z dnia 28 czerwca 2024 r. i trwa postępowanie sądowe.

(akta kontroli tom I str. 152 – 153, 286 – 318)

W latach 2022 – 2024 Dyrektor Domu Dziecka przekazywała trzykrotnie⁶³ do Ośrodka Adopcyjnego informacje o przebywających w Placówce dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu znalezienia dla nich rodzin przyspasiających. Działania

⁵³ Postanowienie Sądu Rejonowego w Słupcy z dnia 17 grudnia 2010 r. sygn. akt III Nsm 218/10,

⁵⁴ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 24 czerwca 2013 r. ygn. akt IX R Nsm 162/13.

⁵⁵ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 22 sierpnia 2017 r. sygn. akt III.Nsm.136/17

⁵⁶ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 31 marca 2016 r. sygn. akt III.Nsm.65/16.

⁵⁷ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 26 maja 2022 r. sygn.akt III Nsm 26/21-

⁵⁸ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 12 września 2019 r. sygn. akt III Nsm 224/19.

⁵⁹ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 27 maja 2020 r. sygn.akt III. Nsm.18/20

⁶⁰ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 29 czerwca 2023 Sygn. akt III. Nsm.89/23

⁶¹ Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 25 sierpnia 2021 r.Sygn. akt III. Nsm.203/21

⁶² Postanowienie Sądu Rejonowego w Nisku z dnia 19 stycznia 2022 r. sygn. akt III. Nsm.67/21

⁶³ Pismem z dnia 14 lipca 2023 r. – dwoje dzieci, z dnia 1 marca 2024 r. – dwoje dzieci, z dnia 27 listopada 2024 r. dwoje dzieci

takie potwierdzały realizację zadania wynikającego z art.100 ust.4 *ustawy o pieczy zastępczej*.

(akta kontroli tom II str. 213 - 214, 215 - 216)

3. W latach 2022 – 2024 zapewniony został dzieciom udział w zajęciach specjalistycznych/terapeutycznych w Placówce i poza Placówką obejmujących szeroki zakres aktywności, pomagającej dzieciom w przetwarzaniu trudnych emocji, nauce radzenia sobie ze stresem, oraz w poprawie ich umiejętności społecznych i komunikacyjnych. W okresie tym dzieci uczestniczyły między innymi w takich zajęciach jak; arteterapia, animalterapia, zajęcia rozwijające umiejętności komunikacyjne, terapia psychologiczna, terapia zajęciowa, terapia logopedyczna, zajęcia profilaktyczne, trening umiejętności społecznych, warsztaty „Jak radzić sobie z trudnymi emocjami”, warsztat profilaktyczno-edukacyjny „Zła energia- stop napojom energetycznym”, warsztat „Jak radzić sobie ze stresem”.

Wychowankowie brali udział w zajęciach terapeutycznych, w tym terapii pedagogicznej, logopedycznej i zajęciowej, zajęciach rewalidacyjnych, zajęciach kompensacyjnych. W zajęciach terapeutycznych w placówce (w tym w zajęciach z pedagogiem) jednorazowo nie uczestniczyło więcej niż sześcioro dzieci. W latach 2022 – 2024 z zajęć terapeutycznych skorzystało 22 dzieci, w tym w placówce 9 dzieci z zajęć pedagogicznych, 5 z terapii logopedycznej, 8 z terapii zajęciowej. Liczba dzieci podczas zajęć prowadzonych przez pedagoga i wychowawcę wynikała z potrzeb i rodzajów prowadzonych zajęć. Liczba zatrudnionych w Placówce osób posiadających kwalifikacje do prowadzenia terapii (w tym: zajęciowej, rewalidacyjnej) oraz ich wymiar czasu pracy zapewniały dzieciom uzyskanie realnej pomocy w tym zakresie.

(akta kontroli tom I str. 171 – 179, tom II str. 141 - 143)

Ustalono, że liczba wychowanków w czasie zajęć opiekuńczych i wychowawczych, zajęć prowadzonych przez pedagoga, psychologa albo osobę prowadzącą terapię, podczas kierowania procesem wychowawczym nie przekraczała limitów wynikających z przepisów *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*, odpowiadała potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć. W trakcie zajęć opiekuńczo – wychowawczych pod opieką jednego wychowawcy nie przebywało więcej niż 14 dzieci, zaś podczas zajęć z pedagogiem – nie więcej niż sześcioro dzieci. Wychowawcy kierowali procesem wychowawczym nie więcej niż pięciorga dzieci (grupy wychowawcze obejmowały troje, czworo, pięcioro dzieci). W jednym przypadku wychowawca przy pomocy pedagoga kierował procesem wychowawczym sześciorga rodzeństwa.

Wychowankowie uczęszczali na zajęcia pozalekcyjne umożliwiające rozwój zainteresowań, twórcze spędzanie czasu wolnego (np. zajęcia kulinarne, kreatywne, plastyczno-techniczne itp.). Dzieci rozwijały swoje zainteresowania poprzez grę w piłkę nożną, akrobatykę, jazdę na łyżwach, nartach, naukę pływania, jazdę konną, zajęcia kreatywne, survival itp. Każdego roku brały udział we wspólnych wyjazdach, wycieczkach oraz indywidualnie w koloniach i zimowiskach, tj.:

- w 2022 r. wyjazd wychowanków do Medjugorie, Kałkowa-Godowa, Chrzanowa, Lublina, kolonia w Bieszczadach, nad morzem w Gdyni, w Janowie Lubelskim, obóz harcerski w Suchej Beskidzkiej; obóz dla osób z niepełnosprawnością w Krakowie,
- w 2023 r. wycieczka do Rzeszowa, Zamościa, obóz letni terapeutyczny dla osób ze spectrum autyzmu w Rajgrodzie, obóz letni terapeutyczny dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Drawsku, kolonia w Białym Dunajcu, obóz harcerski w Krakowie, kolonia w Janowie Lubelskim, kolonia dla osób

z niepełnosprawnością intelektualną w Jarosławiu, obóz konny w Ulanowie, ferie w siodle w Ulanowie,

- w 2024 r. wycieczka do Kalkowa Godowa, obóz harcerski w Okartowie, obóz terapeutyczny w Białce Tatrzańskiej dla dzieci ze spectrum autyzmu, obóz jeździecki, obóz terapeutyczny dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Jantarze, obóz rolkowy w Janowie Lubelskim, obóz pływacki w Janowie Lubelskim, obóz jazdy konnej w Janowie Lubelskim, obóz survivalowy w Międzyrzecu Podlaskim, kolonia w Cisnej, obóz zimowy jeździecki w Brennej, obóz przygodowy w Brennej, zimowisko w Białce Tatrzańskiej, obóz paintballowy w Białce Tatrzańskiej, obóz zimowy terapeutyczny dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w Murzasihle, kolonia w Trójmieście dla osób z niepełnosprawnością.

Dzieci aktywnie brały także udział w wycieczkach organizowanych w szkołach.

(akta kontroli tom I str. 155 – 157, tom II str. 144 - 212)

W Placówce obowiązywała procedura gospodarowania środkami świadczenia wychowawczego 500+, 800+⁶⁴, przyjęta zarządzeniem Dyrektora Domu Dziecka nr 6/2021 z dnia 28 listopada 2021 r. według której środki te były gromadzone na zbiorowym koncie. Analitykę środków prowadzi Dom Dziecka, tj. sporządza dokumentację dla każdego wychowanka określającą wpłaty, wypłaty, cel wypłaty i faktury potwierdzające wydatki. Każdy wydatek jest udokumentowany imienną fakturą, bądź innym dokumentem potwierdzającym dane dziecka, dla którego były wydatkowane środki pieniężne. Środki świadczenia przeznaczone są w szczególności na rozwój zainteresowań oraz zwiększenie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci mieszkających w domu dziecka.

Wychowankowie ze środków 800+ mieli opłacane wyjazdy wakacyjne i zimowe, zakup artykułów (np. rowerów, sprzętu sportowego rozwijającego zainteresowania (rolki, ochraniacze), opłacane były zajęcia sportowe (np. akrobatyka), a także terapia psychologiczna. W przypadku wychowanków pełnoletnich opuszczających Dom Dziecka, na podstawie składanych przez nich wniosków do Dyrektora, zgromadzone środki przekazywane były na ich konta bankowe. W przypadku dzieci niepełnoletnich opuszczających Placówkę o środki te wnioskowali opiekunowie prawni.

(akta kontroli tom II str. 134 - 140)

W latach 2022 – 2024 w Placówce zatrudnionych było 12 wychowawców zajmujących łącznie 11 ½ etatów (11 w wymiarze od 35 do 40 godzin tygodniowo i 1 w wymiarze od 6 do 24 godzin tygodniowo). Wychowawcy co miesiąc mają godziny (od 8 do 16 godzin miesięcznie) przeznaczone na superwizję, pracę na rzecz wychowanka lub uzupełnianie dokumentów. Opiekun dziecięcy zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 16 maja 2022 r. do 31 sierpnia 2023 r. Pedagog - wychowawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy (40 godzin tygodniowo). Wychowawcy oraz pedagog realizowali zadania zgodnie z ustalonym miesięcznym harmonogramem pracy stanowiącym integralną część rocznego planu pracy Domu Dziecka. Zadania poszczególnych stanowisk pracy wykonujących czynności opiekuńczo – wychowawcze (wychowawcy, pedagog) określone zostały w zakresach czynności, a także w regulaminie pracy i wynagradzania pracowników Domu Dziecka z dnia 16 maja 2022 r. W zakresach czynności dla tych stanowisk określono, że do zadań pedagoga należało m.in. sporządzanie diagnoz psychofizycznych, koordynowanie działań opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w rozwiązywaniu konfliktów i problemów z wychowankami, organizowanie zajęć grupowych (do 6 wychowanków), wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla

⁶⁴ Ustawa z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1576.)

rodziców wychowanków, sporządzanie wspólnie z wychowawcą opinii dla sądów oraz prowadzenie korespondencji w sprawach dzieci.

(akta kontroli tom I str. 171 – 174, 207 – 213, tom II str. 110 - 114)

Dyrektor Placówki wyjaśniła, że godziny pracy pracowników zespołu opiekuńczo – wychowawczego (wychowawców, pedagoga) zostały zaplanowane, tak aby w każdej chwili mógł reagować na trudne sytuacje w Domu Dziecka. Rozkład godzin pracy pedagoga umożliwiał współpracę ze szkołami, Sądem i innymi instytucjami oraz prowadzenie zajęć pedagogicznych z wychowankami i działań reintegracyjnych z ich rodzicami. Stanowiska: dyrektor-wychowawca, wychowawca, pedagog-wychowawca objęte zostały przez Siostry Zakonne pełniące posługę przez całą dobę.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, tom II str. 109)

W latach 2022 – 2024 w Placówce psycholog realizował zadania na podstawie umowy zlecenia. Zakres zrealizowanych zadań przez psychologa zgodnie z warunkami umowy zlecenia udokumentowany został w formie zestawienia ewidencji godzin przepracowanych w miesiącu. Ponadto psycholog sporządzał arkusz badań i obserwacji psychologicznych, o którym mowa w § 17 ust.1 pkt. 4 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*. Z zestawień kart obserwacji psychologicznej wynikało, że w poszczególnych miesiącach lat 2022 – 2024 wsparciem objętych zostało od 3 do 13 wychowanków, a przeprowadzonych zostało od 1 do 14 obserwacji.

(akta kontroli tom II str. 141 - 143, 144 - 172)

W latach 2022 – 2024 nie występowały sytuacje zaprzestania działalności Domu Dziecka, nie było także przerw w zakresie sprawowania opieki nad dziećmi. W okresie tym w Placówce nie przebywało więcej niż 14 dzieci w tym samym czasie. Szczegółowym badaniem objęto harmonogramy oraz listy obecności wychowawców Domu Dziecka za miesiące: lipiec, grudzień za 2022 r. i 2023 r. oraz lipiec, grudzień 2024 r. W okresie tym opiekę nad dziećmi w godzinach nocnych sprawował jeden wychowawca. W Placówce obowiązuje regulamin pełnienia dyżurów nocnych.

Na podstawie analizy harmonogramów pracy i list obecności wychowawców za lipiec, grudzień 2022 r. i 2023 r. oraz lipiec, grudzień 2024 r. ustalono, że nie było przerw w sprawowaniu opieki nad dziećmi. Zasady sprawowania w Placówce nocnego dyżuru przez wychowawców określone zostały zarządzeniem nr 3/2016 wprowadzającym regulamin sprawowania dyżurów nocnych. Zapisy w *kartach dyżurów nocnych* wskazywały, że wychowawcy dokonywali obchodów nocnych co najmniej trzykrotnie w ciągu nocy oraz, że w Placówce podczas dyżuru nocnego nie przebywało więcej niż 14 wychowanków⁶⁵.

(akta kontroli tom II str. 109, 119 - 133)

W latach 2022 – 2024 w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym (MOW), Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii (MOS) przebywało 5 wychowanków z ogólnej liczby 27 objętych opieką w tym okresie w Placówce (1 w MOS, 4 w MOW). Przyczyną umieszczenia wychowanków Domu Dziecka w placówkach terapeutycznych (MOW, MOS) była postępująca ich demoralizacja. W 3 przypadkach wychowankowie (w wieku od 15 lat) mieli postanowienia właściwego Sądu o umieszczeniu ich w tych placówkach przed skierowaniem do Domu Dziecka.

(akta kontroli tom I str. 128, 154, 286 – 318)

4. Analiza dokumentacji 12 spraw dotyczących dzieci, które zostały przyjęte do Domu Dziecka w latach 2022 – 2024 wykazała, że rzetelnie sporządzano dla każdego

⁶⁵ Pokoje mieszkalne zlokalizowane były na jednym piętrze, co ułatwiał sprawowanie nadzoru nad dziećmi w porze nocnej.

podopiecznego pozostałe wymagane przepisami §17 ust.1 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*⁶⁶ dokumenty, tj. karty pobytu dziecka, arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych. Dokumenty te zawierały wymagane elementy, a wpisy w nich były dokonywane na bieżąco. Wychowawcy prowadzili karty pobytu dziecka⁶⁷, z zachowaniem terminów określonych w *rozporządzeniu w sprawie pieczy zastępczej*. Wpisy w kartach pobytu dziecka dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności i definiowały działania zaradcze, nie były ogólne i lakoniczne oraz nie powtarzały się (nie były identyczne) w kolejnych miesiącach. W Placówce prowadzona była ewidencja dzieci, która zawierała: imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce urodzenia, adres ostatniego miejsca zamieszkania, aktualny adres zamieszkania rodziców lub opiekunów prawnych.

Dla każdej z 12 analizowanych spraw dotyczących dzieci przebywających w Domu Dziecka pedagog zatrudniony w Placówce sporządził arkusz badań i obserwacji pedagogicznych, który był prowadzony systematycznie i uwzględniał zakres pracy wychowawczej. Z dokumentacji 12 dzieci⁶⁸ objętej analizą wynikało, że wszystkie uczestniczyły w różnych formach wsparcia i terapii prowadzonych w Placówce i poza placówką. Ze wszystkich zajęć terapeutycznych prowadzonych w Placówce sporządzane były karty udziału dzieci w zajęciach. Zadania wykonywane przez psychologa udokumentowane zostały w formie zestawienia ewidencji godzin przepracowanych w miesiącu. Psycholog sporządzał arkusz badań i obserwacji psychologicznych, o którym mowa w § 17 ust.1 pkt. 4 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*. Zakres zrealizowanych zadań przez psychologa zgodnie z warunkami umowy zlecenia obejmował elementy: pomocy psychologicznej dla wychowanków i rodziców, sporządzanie diagnoz, opinii i obserwacji psychologicznych wychowanków, prowadzenie warsztatów, prowadzenie dokumentacji według określonych przepisów.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, tom II str. 1 - 28, 144 - 208, 235 - 287)

Ustalono, że właściwie prowadzona była dokumentacja medyczna dzieci. Informacje dotyczące podawania leków stałych dla dzieci (data, imię wychowanka, godzina, podpis wychowawcy) zapisywano w *zeszycie podawania leków stałych*. Podawanie dzieciom leków doraźnych, zapisywane było w *zeszycie podawania leków doraźnych* (data, imię wychowanka, godzina, nazwa leku, przyczyna podania leku). Ustalone zostały zasady podawania leków dzieciom. W Placówce prowadzono teczkę medyczną oraz zeszyt wizyt lekarskich w POZ oraz u specjalistów. *Zeszyt wizyt lekarskich* zawiera informacje o odbytych i planowanych wizytach lekarskich oraz zalecenia lekarskie.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 99 - 105)

5. W Placówce powołany został Zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka zarządzeniem nr 5/2016 Dyrektora Domu Dziecka z dnia 28 listopada 2016 r. oraz zarządzeniem nr 3/2023 z dnia 22 lutego 2023 r., w sprawie wprowadzenia zmian powołania zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka spełniający wymogi określone w art. 137 ust.1 i 2 *ustawy o pieczy zastępczej*. Posiedzenia Zespołu⁶⁹

⁶⁶ § 17 ust. 1, 4 i 5 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*.

⁶⁷ Zgodnie z przepisami §17 *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej* - Kartę pobytu dziecka uzupełnia się nie rzadziej niż co miesiąc w przypadku dziecka umieszczonego w placówkach opiekuńczo – wychowawczych (domach dziecka).

⁶⁸ Przyjętych do Placówki w latach 2022 – 2024, dla których sporządzone zostały diagnozy psychofizyczne, plany pomocy dziecku

⁶⁹ Posiedzenia Zespołu odbyły się: w dniu: 31.01.2022 r., 28.03.2022 r., 21.04.2022 r., 18.07.2022 r., 26.09.2022 r., 28.10.2022 r., 14.03.2023 r., 18.04.2023 r., 15.09.2023 r., 21.09.2023 r., 31.10.2023 r., 25.03.2024 r., 22.04.2024 r., 26.09.2024 r., 28.10.2024 r., a w przypadku jednego dziecka poniżej trzech lat, co trzy miesiące 28.03.2022 r., 20.06.2022 r., 26.09.2022 r., 14.12.2022 r., 14.03.2023 r., 14.06.2023 r., 21.09.2023 r., 18.12.2023 r.

odbywały się zgodnie z art. 139 ust.1 *ustawy o pieczy zastępczej*. W posiedzeniach Zespołu każdorazowo zgodnie z zarządzeniem nr 5/2016 brało udział co najmniej trzech członków zespołu. Zespół dokonywał oceny każdego dziecka co pół roku, natomiast w przypadku dziecka poniżej trzeciego roku życia co 3 miesiące. W sytuacji powrotu wychowanka z MOW oraz przeniesienia chłopca z MOS do innego NMOS przeprowadzono dodatkowe oceny.

Szczegółowemu badaniu poddano dziewięć spraw dzieci, które były przyjęte do Placówki w latach 2022 – 2024⁷⁰. We wszystkich posiedzeniach Zespołu zgodnie z zarządzeniem nr 5/2016 i nr 3/2023 uczestniczyli pracownicy Domu Dziecka⁷¹ (dyrektor, wychowawcy, pedagog/psycholog), a w 9 Zespołach uczestniczyli przedstawiciel PCPR w Nisku, w 3 przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego, w 9 rodzice, w 6 przedstawiciele OPS (Rudnik nad Sanem, Nisko, Ulanów), w 4 przedstawiciele kuratorów sądowych. W związku z planowanymi posiedzeniami uczestnicy Zespołu byli prawidłowo powiadomieni⁷².

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, tom II str. 217 - 220, 221 - 224)

Z posiedzeń Zespołu sporządzano kartę okresowej oceny sytuacji dziecka, protokoły oraz wnioski zawierające, datę, imię i nazwisko wychowanka, uzasadnienie, skład Zespołu i zaproszonych gości, podpisy obecnych osób⁷³. W okresowych ocenach sytuacji dziecka zapisano omówioną aktualną sytuację rodzinną wychowanków, czas pobytu w Placówce, sytuację prawną, sytuację szkolną, metody dotychczas stosowane w pracy z dzieckiem i rodziną, monitorowanie procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, plan pomocy dziecku, stan zdrowia dziecka i jego aktualne potrzeby, a także zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce, a także wnioski do dalszej pracy wychowawczej. Zespół każdorazowo omawiał metody stosowane w pracy z dzieckiem, a następnie w efekcie jego pracy sporządzane były modyfikacje planu pomocy dziecku. W latach 2022 – 2024 w Placówce przebywało jedno dziecko poniżej trzeciego roku życia, w związku z tym odbyło się osiem posiedzeń Zespołu, który dokonywał oceny dziecka co 3 miesiące. Przed każdym zespołem pedagog lub psycholog dokonywał wysłuchania każdego dziecka i sporządzał notatkę.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, tom II str. 220 - 229)

6. We wszystkich przypadkach analizowanych dziewięciu spraw dzieci przyjętych w latach 2022 – 2024⁷⁴ Zespół powołany Zarządzeniem Dyrektora Domu Dziecka

⁷⁰ Sprawy, które wybrano do analizy diagnoz psychofizycznych i planów pomocy dziecku.

⁷¹ Zgodnie z zarządzeniem nr 5/2018 i 3/2023 prace Zespołu mogą być prowadzone przy minimum trzy osobowym składzie. W skład Zespołu wchodziło od 3 do 4 pracowników Domu Dziecka, tj. dyrektor, wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka, pedagog/psycholog.

⁷² Na posiedzenia Zespołu zapraszani byli rodzice, lub opiekunowie prawni dzieci, przedstawiciele pieczy zastępczej i szkoły. Na posiedzeniu w dniu 31 stycznia 2022 r. zaproszeni goście nie przybyli, w dniu 28 marca 2022 r. przybył 1 rodzic, przedstawiciel PCPR, kurator zawodowy, pracownik OPS Rudnik, w dniu 21 kwietnia 2022 r. – przybył przedstawiciel Ośrodka Adopcyjnego, kurator zawodowy, w dniu 20 czerwca 2022 r. – przybył 1 rodzic, pracownik OPS Ulanów, 18 lipca 2022 r.- dyrektor i pracownik socjalny PCPR Nisko, 26 września 2022 r.- 1 rodzic, pracownik PCPR Nisko, pracownik OPS Ulanów i OPS Rudnik, kurator zawodowy, 28 października 2022 r.- pracownik PCPR Nisko, pracownik OPS Nisko, 14 grudnia 2022 r. – matka przebywa w szpitalu, 14 marca 2023 r.- 2 rodziców, pracownik PCPR Nisko, pracownik Ośrodka Adopcyjnego, przedstawiciel SOSW Rudnik, 18 kwietnia 2023 r.- pracownik PCPR Nisko, pracownik OPS Jeżowe, przedstawiciel SOSW Rudnik, kurator zawodowy, 14 czerwca 2023 r.-1 rodzic, 15 września 2023 r.- zespół nieplanowany, 21 września 2023 r.- 1 rodzic, pracownik OPS Rudnik, 31 października 2023 r.- 1 rodzic, dyrektor i pracownik socjalny PCPR Nisko, pracownik OPS Jeżowe, kurator zawodowy, przedstawiciel SOSW w Leżajsku, 18 grudnia 2023 r.- goście nie przybyli, 25 marca 2024 r.- pracownik PCPR Nisko, pracownik OPS Ulanów, OPS Rudnik, rodzic on-line, 22 kwietnia 2024 r.- pracownik PCPR Nisko, pracownik OPS Jeżowe, kurator zawodowy, 26 września 2024 r.- 1 rodzic, pracownik PCPR Nisko, pracownik OPS w Rudniku, opiekun prawny, pracownik OPS Nisko, 28 października 2024 r.- dyrektor, pracownik socjalny PCPR Nisko, pracownik OPS Jeżowe, pracownik OPS Nisko.

⁷³ Z adnotacją nieobecności członków Zespołu.

⁷⁴ Badanie przeprowadzono na próbie dziewięciu tych samych spraw, które wybrano w sposób celowy do analizy ocen sytuacji dziecka w Placówce.

sporządzał rzetelnie opinie dotyczące okresowej oceny sytuacji dziecka i zasadności dalszego pobytu w Placówce, zgodnie z art. 139 a ustawy o pieczy zastępczej. W wyniku posiedzeń 15 Zespołów sporządzonych zostało 111 wniosków⁷⁵, które kierowane były do właściwych Sądów, a także do przedstawicieli pieczy zastępczej w PCPR. W wyniku posiedzeń Zespołu wydawanych było od 1 opinii (zespół z dnia 31 stycznia 2022 r.) do 11 opinii (zespół z dnia 26 września 2024 r.). Efektem wydanych 111 opinii dotyczących 27 wychowanków (od 1 do 8 opinii dla wychowanka) był powrót 3 wychowanków do rodziny biologicznej, przeniesienie wychowanka do DPS, podjęcie przez rodzica współpracy z asystentem rodziny, podjęcie psychoterapii przez dwie wychowanki, w sześciu przypadkach ponowne złożenie wniosku do Sądu o zmianę zarządzeń opiekuńczych.

(akta kontroli tom II str. 220, 225 - 229)

7. Prawa, obowiązki i uprawnienia wychowanków Placówki zostały zawarte w dokumentach wewnętrznych, tj. Regulaminie wychowawczym z dnia 28 stycznia 2021 r. zarządzenie nr 3/2021 z dnia 28 stycznia 2021 r. Regulaminie dotyczącym przyznawania kieszonkowego dzieciom z dnia 7 czerwca 2024 r. zarządzenie nr 3/2024 z dnia 7 czerwca 2024 r.

Ustalono, że w Placówce informowano dzieci o przysługujących im prawach⁷⁶. Systematycznie byli zapoznawani ze swoimi prawami i obowiązkami. Podczas przyjęcia do placówki wychowanek jest zapoznawany z Regulaminem Wychowawczym (z dnia 28 stycznia 2021 r.), który między innymi określa prawa i obowiązki wychowanka, w tym prawo do wychowania w rodzinie i działań na rzecz powrotu do rodziny, prawo do stabilnego środowiska wychowawczego oraz zaspokajania potrzeb rozwojowych, prawo do nauki i wypoczynku, prawo do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia, prawo do życia bez przemocy, prawo do informacji i wyrażania opinii, prawo do poszanowania tożsamości kulturowej i religijnej. Podpisuje on wówczas oświadczenie o zapoznaniu z Regulaminem. Zakres dokumentu jest przedstawiany przez wychowawcę lub pedagoga w sposób adekwatny do wieku i możliwości psychofizycznych dziecka. Podczas wspólnych spotkań z wychowankami dyrektor, pedagog lub wychowawca rozmawiają z dziećmi o ich prawach i obowiązkach, bezpieczeństwie oraz o bieżących sprawach życia w Placówce np. w dniu 28 września 2022 r., 14 września 2023 r., 8 listopada 2024 r.

Wyciąg z Regulaminu Wychowawczego dotyczący praw i obowiązków dziecka oraz telefony kontaktowe do instytucji wspierających dziecko (Policja, Dziecięcy Telefon Zaufania, Sąd Rejonowy w Nisku, Wydział Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie) znajdowały się wyeksponowane na gazetce na piętrze mieszkalnym dzieci. Poza tym z dziećmi odbywały się zajęcia z pedagogiem (w mniejszych grupach wiekowych lub adekwatnie do poziomu rozwoju) na temat praw dziecka⁷⁷.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 96 – 98, 110 – 127, 155 – 157)

Dzieci uczestniczą w praktykach religijnych zgodnie z własnym wyznaniem, adekwatnie do deklaracji rodzica, starsi zgodnie z własnymi przekonaniem. W roku

⁷⁵ Protokół nr 1/2022 z 31 stycznia 2022 r. – 1 wniosek, nr 2/2022 z dnia 28 marca 2022 r. – 8, nr 3/2022 z dnia 21 kwietnia 2022 r. – 10, nr 4/2022 z dnia 20 czerwca 2022 r. – 1, nr 5/2022 z dnia 18 lipca 2022 r. – 1, nr 6/2022 z dnia 26 września 2022 r. – 8, nr 8/2022 z dnia 28 października 2022 r. – 9, nr 7/2022 z dnia 14 grudnia 2022 r. – 1, nr 1/2023 z dnia 14 marca 2023 r. – 10, nr 2/2023 z dnia 18.04.2023 r. – 8, nr 2/2023 z dnia 14 czerwca 2023 r. – 1, nr 4/2023 z dnia 15 września 2023 r. – 1, nr 5/2023 z dnia 21 września 2023 r. – 8, nr 6/2023 z dnia 31 października 2023 r. – 10, nr 7/2023 z dnia 18 grudnia 2023 r. – 1, nr 1/2024 z dnia 25 marca 2024 r. – 9, nr 2/2024 z dnia 22 kwietnia 2024 r. – 8, nr 3/2024 z dnia 26 września 2024 r. – 11, nr 4/2024 z dnia 28 października 2024 r. – 5.

⁷⁶ art. 53 ust. 1 i 6 Konstytucji RP; art. 4 pkt 8 ustawy o pieczy zastępczej, art. 13 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka

⁷⁷ Zajęcia z pedagogiem w dniach: 20 maja 2022 r., 17 listopada 2022, 25 listopada 2022, 18 maja 2023 r., 20 maja 2023 r., 25 września 2023 r., 16 czerwca 2024 r., 7 września 2024 r., 14 września 2024 r.

szkolnym 2024/2025 z 17 wychowanków przebywających w Placówce 16 uczestniczyło w katechezie szkolnej i przedszkolnej, jeden wychowanek uczestniczył w zajęciach z etyki. Wszyscy mają prawo do udziału we mszach świętych, uroczystościach kościelnych, modlitwach i dostęp do literatury religijnej w Placówce. W latach 2022 – 2024 wszystkie dzieci przebywające w Placówce były wyznania katolickiego, niektóre z dzieci (3 osoby) nie realizują praktyk religijnych, szanują jednak prawo innych do rozwoju duchowego.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 155 - 157)

8. W Placówce podejmowane zostały działania reintegracyjne mające na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych stosownie do przepisów *ustawy o pieczy zastępczej*⁷⁸. Zgodnie z dokumentacją organizacyjną⁷⁹ Placówki podstawowym jej zadaniem jest podejmowanie działań mających na celu powrót dziecka do rodziny, umożliwienie kontaktu z rodzicami i innymi bliskimi (chyba, że sąd postanowił inaczej). Działania reintegracyjne prowadzone były wobec wszystkich dzieci objętych opieką Placówki, z wyjątkiem sytuacji pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej, tj. w 2022 roku rodzice 11 wychowanków byli pozbawieni władzy rodzicielskiej (z 21 przebywających w ciągu roku), w 2023 r. - 10 wychowanków (z 20 przebywających), a w 2024 r. - 11 wychowanków (z 19 przebywających). Działania reintegracyjne w trzech przypadkach przyniosły oczekiwany efekt, tj. w jednym przypadku wychowanek powrócił do domu rodzinnego po sześciu latach pobytu w Placówce i dwie wychowanki po trzech latach.

Na podstawie analizy 12 dokumentacji dzieci ustalono, że we wszystkich przypadkach badano możliwość powrotu dzieci do rodziny biologicznej. Stosowne zapisy znajdowały się zarówno w diagnozach psychofizycznych jak i planach pomocy dziecku. Działania mające na celu powrót dzieci do rodziny biologicznej były spójne z zapisami ww. dokumentach. W 6 z 12 objętych analizą diagnozach i planach pomocy dziecku uwzględniono możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej, zamieszczając stosowne zapisy w pkt. 6 diagnozy dotyczącym propozycji do dalszej współpracy z rodziną. We wszystkich analizowanych 12 planach pomocy określono jako główny cel podejmowanie działań reintegracyjnych z uwzględnieniem sytuacji prawnej dziecka.

(akta kontroli tom I str. 26 – 42, 214 – 285, tom II str. 29 - 49)

Dyrektor Domu Dziecka wyjaśniła, że w związku z uwarunkowaniami sytuacji rodzinnej w każdym przypadku podejmowana została diagnoza przyczyny kryzysu w rodzinie, prowadzono rozmowy indywidualne z rodzicami, zachęcano rodziców do utrzymywania kontaktów z dzieckiem, obserwowano kontakty rodziców z dziećmi, mobilizowano matkę do podjęcia współpracy z asystentem, zapraszano rodziców na uroczystości dzieci, mobilizowano rodziców do podjęcia pracy, modelowano pozytywne zachowania wobec dziecka, zachęcano rodziców do brania udziału w wywiadówkach. W wyniku tych działań troje dzieci powróciło do rodziny biologicznej. Placówka każdorazowo zapraszała rodziców na posiedzenia Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w celu omówienia sytuacji dziecka i możliwości jego powrotu do domu rodzinnego, czy też zasadności dalszego pobytu w Placówce. Każdorazowe przybycie rodzica było odnotowywane jego podpisem we wniosku z Zespołu.

(akta kontroli tom II str. 29 – 49, 109)

W badanym okresie w wyniku podejmowanych działań reintegracyjnych:

⁷⁸ art. 4 pkt.1, 2, 3, art. 93 ust.4 pkt 3 i 4 ustawy o pieczy zastępczej

⁷⁹ Zezwolenie Wojewody Podkarpackiego, Statut, Regulamin organizacyjny Placówki.

- troje dzieci powróciło do rodziny biologicznej; dziewczynka przebywająca w Placówce od 30 marca 2016 r. do czerwca 2022 r. dwie siostry przebywające w Placówce od 29 maja 2020 r. do 6 lipca 2023 r.
- sześciu wychowanków w okresie 2022-2024 zostało zgłoszonych do Ośrodka Adopcyjnego, czterech nie zostało zakwalifikowanych do adopcji, w przypadku dwóch trwa procedura adopcyjna.
- w przypadku sześciorga dzieci został złożony wniosek do Sądu o zmianę zarządzeń opiekuńczych i trwa postępowanie w tej sprawie.
- w przypadku dwójki dzieci jest możliwy powrót do domu, matka podjęła pracę z asystentem rodziny – trwa praca z rodziną.
- trójka rodzeństwa wróciła z rodziny zastępczej, jedna dziewczynka przebywała w Wiosce Dziecięcej i nie chcą ponownie być umieszczani w rodzinach zastępczych.

(akta kontroli tom I str. 128 – 129, tom II str. 29 - 49)

Pracownicy Domu Dziecka uczestniczyli w szkoleniach przygotowujących ich do działań na rzecz integracji rodzin, tj. w zakresie: plan pomocy dziecku jako narzędzie pracy z dzieckiem i rodziną, wsparcie dziecka będącego w instytucjonalnej pieczy zastępczej po zmianach w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, które weszły w życie z dniem 1 lutego 2023 r., rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dzieci, rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dzieci, Przeciwdziałanie przemocy domowej w Powiecie Niżańskim, Opracowanie, wdrożenie i przestrzeganie Standardów Ochrony Małoletnich przed przemocą, Rozpoznawanie symptomów przemocy wobec dzieci oraz sposobów reagowania na nie, Etyka zachowań wobec dzieci, Dziecko w roli osoby doznającej przemocy i sprawcy przemocy, Szkoła dla rodziców i wychowawców, Dokumentacja i metodyczna praca w instytucjonalnej pieczy zastępczej-diagnoza, plan pomocy dziecku, ocena okresowa sytuacji dziecka.

(akta kontroli tom I str. 181 – 182, 207 – 213, tom II str. 109)

Na podstawie informacji⁸⁰ z PCPR w Nisku oraz z Ośrodka Adopcyjnego przy Regionalnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Rzeszowie ustalono, że Dyrektor Domu Dziecka podejmowała współpracę z tymi organami mającą na celu przeniesienie podopiecznych Domu Dziecka do zdeinstytucjonalizowanej formy opieki, których powrót do rodzin biologicznych był niemożliwy. Ośrodek Adopcyjny w Rzeszowie współpracuje z Domem Dziecka w sytuacji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, w celu wydania małoletnim opinii kwalifikacyjnej o kwalifikacji bądź jej braku do przysposobienia. W latach 2022-2024 Dom Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” w Rudniku nad Sanem zgłosił do Ośrodka sześciorgo dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. W toku otrzymanych dokumentów z Placówki oraz diagnozy dzieci przeprowadzonej przez pracowników Ośrodka Adopcyjnego, czworo ze zgłoszonych dzieci (dwuosobowe rodzeństwa) nie uzyskało kwalifikacji do przysposobienia z uwagi na brak zgody małoletniego, który ukończył 13 rok życia, stały kontakt dzieci z rodziną pochodzenia oraz więzi pomiędzy rodzeństwem, dwójka z nich nadal pozostaje w procedurze adopcyjnej.

(akta kontroli tom I str. 128 – 129, tom II str. 213 - 216)

9. Ustalono, że w Placówce podejmowane były działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków stosownie do przepisów *ustawy o pieczy*

⁸⁰ W toku niniejszej kontroli wystąpiono w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku i do Ośrodka Adopcyjnego przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Rzeszowie o udzielenie informacji dotyczącej współpracy podejmowanej przez Placówkę w zakresie przeniesienia podopiecznych Domu Dziecka do zdeinstytucjonalizowanej formy opieki (rodzina zastępcza/przysposabiająca, adopcja).

zastępczej⁸¹. W latach 2022 – 2024 usamodzielniało się sześciu wychowanków w związku z osiągnięciem pełnoletności. We wszystkich sześciu sprawach objętych analizą opiekun usamodzielnienia został wyznaczony w terminie określonym w przepisie art. 145 ust.2 *ustawy o pieczy zastępczej*. Zgodnie z cyt. przepisem osoba usamodzielniana, co najmniej na rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. Dla wszystkich spraw objętych analizą opiekun usamodzielnienia wyznaczony został przed ustawowym terminem

Stosownie do art. 145 ust.4 *ustawy o pieczy zastępczej* indywidualny program usamodzielnienia powinien być opracowany w terminie nie krótszym niż miesiąc do osiągnięcia przez osobę usamodzielnianą pełnoletności. W każdym objętym analizą przypadku indywidualny program usamodzielnienia został opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

(akta kontroli tom I str. 128 – 129, tom II str. 50 - 61, 230 - 231)

Indywidualne programy usamodzielnienia dla sześciu wychowanków, którzy uzyskali pełnoletność w latach 2022 – 2024 zostały opracowane przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia oraz zatwierdzone przez Dyrektora PCPR w Nisku. Wszystkie indywidualne programy usamodzielnienia zawierały elementy wskazane w art. 145. ust. 1 *ustawy o pieczy zastępczej*.

Indywidualne programy usamodzielnienia ukierunkowane zostały na zdobywanie uprawnień odpowiadających zidentyfikowanym mocnym stronom i predyspozycjom wychowanków. Indywidualne programy zawierały informacje dotyczące zdobywania wykształcenia i nabywania dodatkowych umiejętności (zdobywania / podwyższania kwalifikacji zawodowych).

Indywidualne programy usamodzielnienia zawierały m.in. dane usamodzielniającego się wychowanka i miejsca pobytu przed umieszczeniem w Placówce, dane dotyczące placówki, datę przyjęcia do Placówki, okres pobytu w pieczy zastępczej, dalsze plany związane z kształceniem, stan zdrowia, dane osobowe i informacje o opiece usamodzielnienia, dane dotyczące rodziny naturalnej, analizę własnej sytuacji przez wychowanka, w zakresie zadań do realizacji uwzględniono m.in. współdziałanie osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, edukacja i przygotowanie zawodowe, ustalenie uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w podjęciu zatrudnienia, podjęcie starań związanych z przyznaniem przysługujących świadczeń, pomoc w załatwieniu wszelkich formalności w instytucjach np. PCPR, Ośrodkach Pomocy Społecznej i innych instytucjach wspomagających w procesie usamodzielnienia. Programy wskazywały na dalsze kształcenie, zgłoszenie do ubezpieczenia, zgłoszenie do PUP, napisanie CV, utrzymanie kontaktów z rodzeństwem, wystąpienie z wnioskiem o przyznanie pomocy na zagospodarowanie, na usamodzielnienie, podjęcie pracy zgodnie z możliwościami, wynajęcie mieszkania, kursy zawodowe, określono termin realizacji, osoby odpowiedzialne oraz osoby i instytucje wspomagające.

Młodzież przygotowująca się do usamodzielnienia miała możliwość udziału w warsztatach przygotowujących ich do podjęcia różnych wyzwań w dorosłości, uczestniczyli między innymi w warsztatach i kursach: profilaktyczno-wychowawczych relacje damsko-męskie, granice intymności, kulinarnych, gotowi na asertywność, kurs-zabiegi na twarz, stylizacji rzęs, kurs kosmetyczny, kurs kelnersko- barmański, kurs fotograficzny, warsztaty Savoir Vivre, Jak znaleźć pracę?, Jak załatwiać sprawy urzędowe?, zła energia – wpływ napojów energetycznych na zdrowie, co służy, co

⁸¹ art. 4 pkt 6, art. 96, art. 145 ust.1, 2 i 4 *ustawy o pieczy zastępczej*.

szkodzi zdrowiu?, zajęcia z zakresu bezpieczeństwa podczas pożaru, świadomie zaplanuj swoją przyszłość- cykl spotkań (6 zjazdów po 4 godz.)

(akta kontroli tom I str. 155 – 157, tom II str. 230 - 234)

10. W wyjaśnieniu Dyrektor Domu Dziecka wskazała, że piecza instytucjonalna stanowi istotny element systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży w trudnej sytuacji życiowej, jednak obciążona jest problemami, tj.

- brak odpowiednich programów socjalnych, które wspierałyby młodzież w procesie usamodzielnienia. Młodzi ludzie opuszczający placówki często stają w obliczu trudności związanych z brakiem mieszkań, zwłaszcza mieszkań chronionych, które mogłyby stanowić bezpieczne miejsce na start w dorosłość. Brak takich rozwiązań niekiedy prowadzi do sytuacji, w której młodzież zmuszona jest do powrotu do domów rodzinnych. Wiele z tych osób nie ma wsparcia w postaci stabilnego miejsca do życia, co obniża ich szanse na samodzielne funkcjonowanie.

- brak uregulowań prawnych dotyczących finansowania funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz roli placówki w opracowaniu programu usamodzielnienia. Obecnie, najczęściej opiekunem zostaje wychowawca, lub inny pracownik placówki, który nie ma możliwości systematycznego monitorowania sytuacji podopiecznego i adekwatnego wsparcia po opuszczeniu placówki. Pracownik placówki pełni tę funkcję nieodpłatnie i po godzinach pracy. Kiedy opiekunem zostaje ktoś z rodziny, wówczas trudnością jest opracowanie rzetelnego programu usamodzielnienia i udzielenie odpowiedniego wsparcia pełnoletniemu wychowankowi.

- usamodzielnianie młodzieży z autyzmem i innymi poważnymi trudnościami w samodzielnym funkcjonowaniu, taka młodzież staje w obliczu szczególnych wyzwań. W takich przypadkach nie ma wystarczającej liczby programów wspierających ich w adaptacji do życia w społeczeństwie po osiemnastym roku życia.

- nadmiar wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej (brak rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka) to kolejny istotny problem. Wiele placówek nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej opieki i wsparcia dla wszystkich zgłaszanych dzieci. Często dyrektorzy muszą podejmować trudne decyzje związane z przyjęciem dzieci ponad regulaminową liczbę miejsc, nie mając odpowiedniej ilości kadry. Są to bardzo trudne dylematy, które stanowią dodatkowe obciążenie.

- duża zmienność asystentów rodziny. Częsta rotacja pracowników (asystentów rodziny) prowadziła do braku ciągłości w procesie wsparcia i reintegracji rodziny, co utrudnia efektywne monitorowanie sytuacji rodzinnej i pracy z rodziną.

- do pieczy instytucjonalnej kierowane są dzieci i młodzież z niedostosowaniem społecznym i po konfliktach z prawem, razem z dziećmi z zespołem FAS, niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub umiarkowanym, co wpływa demoralizująco i dezorganizująco na funkcjonowanie całej społeczności oraz utrudnia organizowanie codziennego życia.

- trudnością są powroty dzieci do placówek, po pobycie w rodzinie zastępczej lub w domu rodzinnym. W Domu Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” sześcioro wychowanków ponownie powróciło, co skutkowało dodatkową traumą i głębokim poczuciem odrzucenia

(akta kontroli tom II str. 286 - 287)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK Placówka prawidłowo realizowała zadania opiekuńczo – wychowawcze, które dostosowane były do zdiagnozowanych potrzeb dzieci. Dla

każdego wychowanka sporządzono zgodnie z obowiązującymi przepisami rzetelne diagnozy psychofizyczne, plany pomocy, karty pobytu i udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa, pedagoga i osoby prowadzące terapie. Ustalono, że liczba dzieci uczestniczących w zajęciach opiekuńczych i wychowawczych, prowadzonych przez pedagoga, psychologa albo osobę prowadzącą terapię, podczas kierowania procesem wychowawczym nie przekraczała limitów wynikających z przepisów *rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej*, a także odpowiadała potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć. W Placówce zgodnie z obowiązującymi prawami dziecka wdrożone zostały jednolite i przejrzyste zasady karania i nagradzania. Prawidłowo przeprowadzano okresowe oceny sytuacji dziecka z zachowaniem terminów określonych w *ustawie o pieczy zastępczej*. W Placówce podejmowane były adekwatne do potrzeb działania reintegracyjne, których celem było umożliwienie powrotu dzieci do rodzin biologicznych. We wszystkich przypadkach terminowo realizowane były ustawowe zadania dotyczące usamodzielnienia wychowanków w związku z osiągnięciem pełnoletności, tj. w wymaganych terminach wyznaczono opiekuna usamodzielnienia i opracowano indywidualny program usamodzielnienia.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli, w związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, nie sformułowała uwag ani wniosków

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 12 lutego 2025 r.

Kontroler
Alina Walenia
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
p.o. Wicedyrektor
Witold Pałasz

/-/

/-/